CIHM
Microfiche
Series
(Monographs)

ICMH
Collection de
microfiches
(monographies)

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1999

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

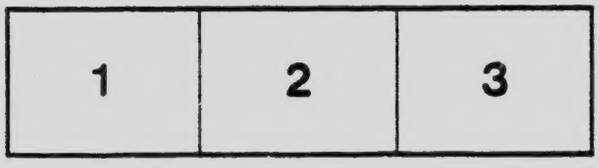

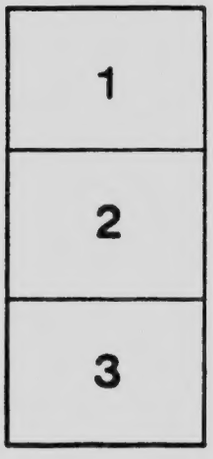

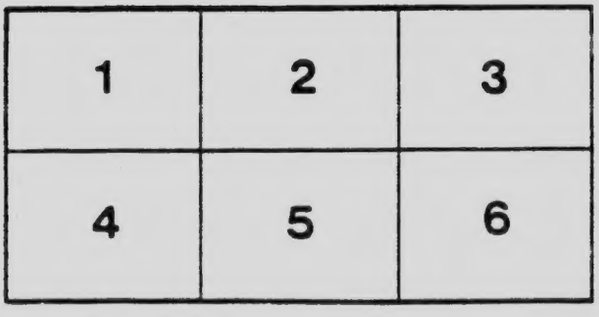

NATIONAL LIBRARY
OF CANADA
BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

ІВАН БОДРУГ

Убійники

МЕЛЬОДРАМА В ПЯТИ ДІЯХ А
ОДИНАЙЦЯТИ ВІДСЛОНАХ.

Накладом Української Книгарні
850 Main St., Winnipeg, Man.

З Друкарні „Канадийского Фармера"
120-122 King St. Winnipeg, Man.

Іван Бодруг

Убійники

МЕЛЬОДРАМА В ПЯТИ ДІЯХ А ОДИНАЙЦЯТИ ВІДСЛОНАХ.

UKR RES
DUPLICATE

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
850 Main St. — Winnipeg, Man.

PG3969
B63
U258
1920

Передне Слівце до Другого Виданя.

В 1909 році жив я в Нюварку, Н. Дж. А був там тоже тесля контрактор, Михайло Мельник. Він умів по руськи читати і "друкувати" церковщиною. Хотїлось єму доконче "написати" якусь театральну штуку. Перечитавши отже важнїйшу українську театральну літературу, він повідписував цїлі уступи з ріжних книжочок, попереминював пазви дійствуючих осіб, пододавав подещо від себе без льоґіки і без доброї звязи і спорядив текст щось в роді сеї книжечки. З тим прийшов він до мене і попросив, щоб всю ту мішанину публикувати в часописї "Союз", де я був співредактором. Треба було вдоволити чоловіка, бож він горячий був робітник при Самостійній церкві в Нюварку. Взяв ся я за дїло і за якийсь час написав мельодраму "Убійники"; а за те, що він піддав менї гадку до написаня сеї книжечки, я під його іменем опубликував єї в "Союзї". Союз зробив передрук в кількох сотках примірників, котрі дуже скоро розійшли ся.

Першний раз відограло сю штуку Брацтво сьв. о. Николая в Нюварку, а д. Мельник знаменито відограв жида.

Опісля відгравали єї многі театральні кружки в Сполучених Державах і Канадї.

Попит за сею книжочкою був щораз більший, аж вкінци за моєю згодою Українська Книгарня в Віннїпеґу видає її вже третим накладом.

Іван Бодруґ.

Дійствуючі Особи:

Гарасим Дерун, війт.
Гасьна, його жена.
Грицько, їх син.
Василь, їх приймак.
Яким Багрій, заможний господар.
Настя, його жена.
Марійка, їх дочка одиначка.
Лесь, парубок.
Семко і Іван, вартівники.
Гершко, корпмар.
Панько Притула, сельський дідусь.

Судия, лїкар, жандарм, судовий секретар, сьвященник, кат, гайдуки, свахи, дружки і весїльний староста.

Річ дїє ся на Поділю в Галичинї.

ДІЯ І.

Відслона 1-ша.

Сцена на вигоні за селом

ЯВА І.

(Коло плота стоять два парубки і розмовляють).

Лесь. А що, Гриць, буде музика в неділю?

Гриць. Не знаю, Лесю. Може — але дуже тяжко.

Лесь. Гай, гай! Нестало вже в селі нашого Майорка, то ти був добрий жидиско, раз! Бувало тільки писни, що хочеш музики, а він вже й питає, на коли. Та вже й масш. (Спускають обоє голови, банують).

Гриць. Знаєш, Лесю? Відколи стала ся та велика бійка на музиці, староста прислав до тата письмо, аби не позволили на жадні танці, а музика через три роки не сьміє ні смичком кивнути.

Лесь. А чому-ж знов потім грали і гуляли.

Гриць. Всьо переробив Майорко.

Лесь. Та як?

Гриць. Як то як? Ти забув, як до села був приїхав комісар, а Майорко зараз прийшов до нас, взяв його до коршми і всьо то переробили.

Лесь. Яж і кажу, товаришу, що такого жида вже не будем мати в селі і село мине ся. Нераз, бувало, возьму з дому пару гарців якого збіжа, тай вечером через городи махну до Майорка, а він ти, бувало, навіть не мірить, тільки подивить ся, тай заплатить.

Гриць. Та то правда, без него, так як без руки в селї. В мене самого тепер більше як чвертка пшеницї є нашпарованої, а не маю де продати. Кілька разів збирав ся я віднести до руського склепу, та там що вечора повно людий, не продаш, хоч загибай.

Лесь. Шкода нести, най єго "папером" пібє, я вже до него носив, несли-б єго на кладбище, а він мене допитує, хто менї дав ту пшеницю, тато чи мама? А я кажу: "Тато дали". А він зважив тай каже: "Я не маю дрібних заплатити, та завтра сам заплачу татови." Татови зараз потрібно гроший, говорю, а як не маєте, то беру пшеницю назад до дому. А він ти догадав ся, котюга, тай каже: "Пожди, я завтра спитаю єго, чи правду ти кажеш?" Я став тогди як вритий, не знав, що робити. Тогди признав ся єму у всїм, та прошу, аби, нїчого татови не споминав, а він навіть й слухати не хоче. Аж врештї єго жінка вмішала ся в дїло, тай він помяк і тогдї зачав протокол тягнути з мене, нїби жандарм. А на що ти крадеш збіже з дому? А деж ти грошї дїваєш? Ну а я, розуміє ся, як можу так брешу. В кінци він сказав, що дарує менї той раз, але аби я памятав та більше нї зерна не рушив з дому. Я забігмав ся і тогди він менї каже: "Бери пшеницю та занеси до дому."

Гриць. А диви но ти ся! А я, щойно збирав ся нинька до него віднести свою пшеницю. А най-же його на марах носять, коли він такий.

Лесь. Я чув, лише не знаю, чи то правда, що на вигонї в Горбатого Панька, якийсь жид купив город під хату.

Гриць. Тай я чув-і видів, як тамтого тижня у нас контракт робили.

Лесь. А щож той пархуде дїяв?

Гриць. А чорний єго знає, що він буде робити. Тепер ходить по селї, скуповує вонучі, клоче, покладки, а навіть кури

Лесь. І думаєш, що він на тім удержить ся в селї.

Гриць. (показує рукою і говорить). Ади, за вовка помовка, а він онде. Тїкаймо за верби та грудками парха (парубки збирають грудки і ховають ся).

ЯВА II.

(Входить Гершко обдертий, з мішком на плечах. Хлопці з'за верби кидають в него грудками, а він зі страху підскакує і кричить).

Гершко. Ай-вай-мір! (Парубки ще кидають, а жид оглядає ся і каже). Ну і що се значить? Хтось кидає і не видно нїкого. (Парубки підходять по тихо до жида, закидають йому на голову верету, валять на землю, сїдають на жида, а він кричить). Гівалт! гівалт! (Хлопці пускають жида, він зриває ся і сварить).

Гершко. А злодюге, розбійники, я тобі буду навчити!

Гриць. Мовчи, жиде, бо зараз зроблю ти амінь.

Лесь. Гей мой, жиде, ти собі не гадай, що то в містї! То на селї небоже!

Гриць. А він роззявив хавку як до пастухів. Ти мой! Ти знаєш, хто ми є?.... Я війтів син, а він (показує на другого) присїжного.

Гершко. Вибачайте, панї парубки, я бігме не знав.

Лесь. (шепче тихо до Грицька). Спитай, що він носить у торбі.

Гриць. Слухай, парху! Що там тягаєш у міху?

Гершко. Мої пани, в минї всьо є, трохи вонучі, кльочи, цибулї і трохи ячмінь.

Гриць. То ти скуповуєш і збіже?

Гершко. Ну, а ви може маєте на продаж? я куплю.

Лесь. Слухай, жиде, стій ти тутки, а ми зараз принесем. (Парубки відходять, а жид остає сам, сїдає на землю, дивить ся

до міха, виймає когута, но когут не живий; жид ґриває ся на ноги і бідкає ся).

Гершко. Ай-вай-мір!... Ай-вай-мір!... А шляґ зол ді трефен!... Брех ді кепеле, проклятий гайдамух, а воно менї когут забило! Ай-вай-мір! (жид ходить заломлює руки і говорить). Я за він корону заплятив. (Бере когута, трясе ним, дує когутови то в дзюбок, то в хвіст, нервово кудкудакає до него) кудкудак, кудкудак! (Когут й не киває ся; жид ходить якийсь час і думає, потім говорить). Ну, і не пропаде мій корона! я знаю, що зробити. Я візьму єму, переріжу шийке і скажу, що воно менї страфило ся і буду ґойови продати. (З за сцени чути кроки, жид ховає когута до мішка, на сцену входять два парубки зі збіжем в мішках).

Гриць. Ну, жиде, ми вже принесли, подиви ся.

Гершко (приступає, виймає з кишенї вагу і важить). Ну, кільки вам дати за той торбинки?

Гриць. Ну, таж ти повинен знати, як ти купець...

Гершко. Я вам за ваше торбинки буду дати три шісцї, а вам дві шісцї, більше нїгде не дістанете, аби ішли, де хотїли, я вам добре даю, бігме ну.

Лесь. Ото ти пархі! А він за таку торбеґу дві шістки дає. Мене аж рука болїла, нїм приніс.

Гриць. В моїй торбі буде не слабо чвертка. Ну, слухай жиде, причини ще що, бо ідем ґет.

Гершко. Анї ґрейцар більше. Я й так богато сказав. Я тепер порахував, що я не буду заробити анї цента на той пшеницю, хоч бери, а хоч нї.

(Жид відходить, хлопці радять ся, що діяти).

Лесь. Ну, Ґрицю, і що зробимо? Він більше не дасть...

Гриць. Майорко тож більше не платив. Біжи-ж заверни парха, най бере.

(Лесь біжить і кличе).

Лесь. Жиде! жиде! верни ся! (Жид вертає ся).

Гершко. Ну, і що будете казати?

Гриць. Давай гроші, бери пшеницю до стилої мами.

(Жид платить, зсипає пшеницю до мішка і відходить, парубки остають самі.).

Гриць. Буде досить на музику, правда?

Гриць. А он хтось іде. (Показує в сторону, куди пішов жид).

Лесь. Таж то ваш Василь.

Гриць. А его куди мара несе?

Лесь. Просто сюди іде, тай якийсь папір держить в руках.

Гриць. Або ти не знаєш, що він все як не ґазети то книжки не кидає ся, як жид маймурки. Ой сьміяв ся я з него раз, як ми ішли понад чорну рудку. Ідуть тато, я і він. А він по дорозі ґазету читає, а там по дорозі ломаки сторчать, він піткне ся на копач та бебех в болото, щось зо три рази, а тато его буком по крижах, а він виліз з болота як чорт. Тож то я тогди насьміяв ся з него.

Лесь. Ми, то хлопці раз! По що нам сушити голови над письмом. Тати наші богачі, а богач, коби лише лумеро знав. Люди за него зроблять. Я і підписати ся не вмію, хоть до школи ходив, а не міняв би ся за Василя, що в ґазетах бабрає.

Гриць. Та на що нам письма... От мої тато не вміють, ні читати, ні писати, але чи потрафить хто так, як вони. Вони за війта. А як приїде староста, то і може похвалити їх. Нема вже, каже, розумнійшого війта на цілий повят понад вас, Гарасиме.

Лесь. То правда. Мої мама не раз сварять ся з татом, та кажуть: Чому ти, Трофиме, не годен потрафити так, як "вуйці" Гарасим.

Гриць. Лесю, на бік з дороги, бо вот Саламон іде. (Гриць і Лесь ховають ся).

ЯВА 3.

(Василь з ґазетою в руці входить на сцену).

Василь Гай, милий Боже... Чи є хто на сьвітї, аби був вдоволений з сироти? Мабуть, що нї. Сирота нїкому не вгодив і не вгодить. Всї на сироту відказують, всї помітують, всї проганяють, нїхто не має над ним серця. От хотьби і мій вітчим. Сам не знаю, як його назвати, кого слухати. Люди кажуть, що він мою небіжку маму, таки живцем у гріб загнав. Кажуть, що він на смертнїй постели присилував маму, аби йому свій ґрунт записала, иньші говорять, що він мій рідний батько, та тілько відрік ся мене тому, аби сам посїв майно моєї мами. Ах, Боже, кому повірити маю? Мама не скаже, бо в гробі, батько ще з малку відцурав ся мене, чужі не хотять за свого приняти. Не знатоньки, чи знайде ся в сьвітї таке серце, аби приголубило сироту без роду.

ЯВА 4.

(Марійка надходить з ведрами по воду, а побачивши Василя, ховає ся за цимриня керницї і прислухує ся бесїдї Василя).

Василь. Сам не знаю, як розбити своє тяжке горе, треба засьпівати сиротинську ноту. (Сьпіває):

Віють вітри, віють буйні,
Аж дерева гнуть ся;
Ох як болить моє серце,
Самі слези ллють ся.

Трачу лїта в лютім ґорю,
Тай кінця не бачу,
Тілько тогди і полекша,
Як нишком заплачу.

Не поможуть слези щастю,
Серцю легше буде,
Я вродив ся сиротою,
Цурають ся люди.

Суть ще люди, що і моїй
Завидують долї,
Чи щаслива та билинка,
Що росте у полї.

Де ти мила чорнобрива,
Де ти? Відозви ся.
Як без тебе я горюю,
Прийди, подиви ся.

До кого я пригорну ся
У білому сьвітї?
Всегда біда сиротинї
Як в зимі, так в лїтї.

Якби хто з боку вчув, то і не погадавби: Що йому за біда? Сьпіває, тай гадки не має (задумує ся).

(Марійка стоїть за цимриньом і сьпіває).

(Василь наслухує).

Болить мене головонька,
Оченьками мружу,
І не знаю, не відаю,
За ким серцем тужу.

Ой либонь ти, мій миленький,
Тій тузї причина,
Що без тебе, мій соколе,
Все менї не миле.

Чорні очи, чорні брови,
А личко біленьке,
Уста сьвіжі, румяненькі,
Слова солоденькі.

Ой ти, милий чорнобривий,
Не додавай туги,
Не давай ся на підмову,
Як тя схоче друга.

Василь (дивить ся в сторону керниці і сьпіває):

Ой я тебе, моя мила,
Не хочу зраджати,
А все буду Бога просить
І тебе кохати.

(Василь підходить до Марійки, Марійка поглянувши на Василя, почала сьпівати веселої:)

Ой, Василю, сиди в билю,
А я у бодячу,
Хочби яка нічка темна,
Я тебе побачу.

Василь. Добрий вечер, Марійко. Гарно сьпіваєш.

Марійка. Дай, Боже, здоровля. От так тугу із серця зганяю, а як побачила тебе, то і веселої засьпівала.

Василь. А якаж в тебе, Марійко, туга може бути? Рідний матько, рідна мати, богацтво, всего доволї, чого душа забагне, тільки жити тай веселити ся. Менї лихо. Я круглий сирота: Нї батька, нї матери, нї мастку. Нїчого нема. Всї люди відцурали ся, нїхто мене не любить.

Марійка. Василю, не думай, що як є батько, та мати і богацтво, то вже і щаслива людина. Все нїчим, як долї нема.

Василь. Богатому не тяжко за долю, сама вона приходить, а бідний хоть шукає її, то не найде. Видно, що сам Бог призначив одним панувати, а другим бідувати. Мені самому не надіятись гаразду ніколи. Працюю, гарую як собі, а в заміну дістаю наругу та кпини і доброго слова ніколи й не вчую.

Марійка. Ой Василю, Василю; мої тато нераз говорять, що вітове господарство лиш ти тримаєш в порядку.

Василь. Мені не довго вже бути в него. Я не годен видержати. Досить старий допікає мені, а молодий ще гірше.

Марійка. А кудиж ти підеш?

Василь. Гет піду, куди очи поведуть. Піду межи чужі люди, може там найду долю.

Марійка. Не чини того, я-б не пережалувала. Я знаєш В...а...си...льку (опускає руки в долину).

Василь. Чого ти плачеш, Марійко?

Марійка. Василю, я слаба, ой, ой, впаду.

Василь. Щож тобі, серденько?

Марійка (стоїть якийсь час, дивить ся на Василя і говорить): Василю, прошу тебе, не іди з нашого села, бо я без тебе загину. Прошу тебе, не іди.

Василь. Та чомуж ти малаби загинути без мене?

Марійка (встидливо дивить ся в землю). Бо я тебе люблю.

Василь (якийсь час стоїть і думає). Як, ти мене любиш? Се не може бути; в тебе батько й мати, в тебе маєток, а у мене нема нїчого. Мати умерла, а батька не знати де шукати.

Марійка (приступає до Василя, кладе руку свою на шию Василя і говорить палко). Я люблю тебе, мій Васильку. Люблю більш батька, матери, себе самої, люблю тя над все в сьвітї.... Колиб заглянув ти в мое серце, та зрозумів його скуку на самотї; а як воно бєть ся з радости, коли тебе побачу..... Медику мій, щастя мое, доле моя... Я не година тобі висказати моєї радости словами. Менї здає ся, що при тобі на крилах у воздух злїтаю.

Василь (притуливши єї руку до свого серця говорить): Голубко моя, перепеличко моя щебетлива, я вірю твоїм словам, я чую удари твого серця, а тобі не знаю, чи і признаватись про своє серце. Я не годен словами висказати тобі моєї любови. Однаково менї, чи в могилу, чи з села виходити, а тебе не бачити. Но іду, та наложу на себе руку, хай Бог діє зі мною, що Його сьвятая воля. На дармо втопив я свою душу у твоєму серці. Нам не кохатись, не жити в купцї, ми не рівня собі, Марійко (сумує).

Марійка (з болем і страхом). Василю, не говори менї сього, не убивай мене. Я без тебе не буду жити. Не можу любити нїкого, кромі тебе, ти всїм для мене, ти житє, ти щастє, ти мій рай. Хибаж ти не хочеш моєго щастя?

Василь. Хибаж то щастє, серденько, взяти собі за мужа людського попихача, безбатенька, та наробити батькови, та матері сорому? Хибаж мати твоя не проплакалаб нашої долї?... По що тобі любити пройдисьвіта, сироту? Я піду в сьвіт, пропаду на все, на віки, щоб не занапастити твоєї долї. Будь щаслива без мене (пригортає єї до себе і цїлує в чоло).

— **Марійка** (плаче). Бодай менї не діждати було чути від тебе таких слів. Щож робити менї нещасливій? А вжеж ти мене не любиш так горячо, як говориш, коли міняєш любов до мене за людську злобу. Нї, я не переживу сего. Бувай здоров, а не кидай мене, нїм побачимо ся знова хоч разочок. Мати жде на мене, менї пора до дому, пізна година, люди підглянуть, та пустять неславу про нас.

Василь. І менї пора, аби богацькі конї не забігли в шкоду. Прощай! (цїлує єї пристрасно і виходить).

— **Марійка** (Марійка начерпає воду і співає):

Ненько моя дорогая, ненько моя ненько,
Не дай мене за нїкого, лиш за Василенька.

(стоїть над ведрами і говорить). О, Боже, який же він гарний та любий, та добрий. Нї, він не кине мене, не піде в сьвіт; він мій, я його люблю. Його земля не стане носити, як він покинув би мене. (Вздихає тяжко, бере ведра і пускає ся йти, за нею тайком підотає Гриць і ловить єї в поперек. Марійка налякана кричить). Йой, йой, (і пускає ведра).

Гриць. Не бій ся, масноязика, то я, твій Гриць.

Марійка. А бодай тебе лихо ловило, як ти мене перестрашив, (ловить ся за голову) в голові шумить, голова болить.

Гриць. Я не знав, що з тебе такий страхопуд; мене аби і дїтько полохав, то не настрашить.

Марійка (дихаючи тяжко). Бо ти не богато від него втїк.

Гриць. Що ти кажеш?

Марійка. Та нич, кажу, що ти приличний парень.

Гриць. Ой, дївко, ти, бачу, мухами годована.

Марійка (прибирає серіозну міну). Але ти мене ними не годував. (бере за ведра і відходить, а Гриць заступає їй дорогу).

Гриць. Стрівай, маю тебе щось важного запитати.

Марійка. Та кажи собі.

Гриць. Що за бесїду мала ти перед хвилею з Василем?

Марійка. А тобі що до того?

Гриць. Чув я добре, що ти говорила.

Марійка. Коли чув, то не питай.

Гриць. Не так буде, як ти собі з тим голодранцем обміркувала. Я не звавби ся вийтів син, якби допустив бродягу обманути тебе.

Марійка. Не твоє дїло, Грицю, опікуватись мною. Я тебе і видїти не хочу, не то числити ся з твоїми словами.

Гриць. Хоч, не хоч, а я тебе люблю і ти мою мусиш бути!

Марійка. Ти любиш мене, так як вовк вівцю, як твій батько любив Василеву матїр, свою першу жінку. Щезни від мене, не докучай менї.

Гриць (скрегочучи зубами). Так воно! Не пора тобі ще самовільно гуляти, розкажу я твоїй мамі, як ти тут обіймалась, та лестила ся з Василем. Ви не діждете того, аби я, син першого господаря в селї і начальника "ґміни", піддав ся наругам голодранця, що навчив ся з книжок дівкам голови завертати.

— **Марійка.** Знаєш що, Гриньку, біжи сейчас до моєї мами, по що ждати до завтра, та розкажи їй все, до слова і не забудь ще і прибрехати купу. Може мама і згодить ся на те, щоб мене живу віддати такому як ти вовкови в зуби. Але не буде сего, хочби ти і як лютив ся і нападав мене.

Гриць (помяк). Слухай, Марійко, май ти розум, зроби от так, як я тобі кажу. Начхай на того баламута, він любить твій маєток, не тебе. З ним тобі не жити.

— **Марійка.** На кого начхати?

Гриць. На того, що тут недавно морочив тобі голову.

— **Марійка.** Говори до гори; не з тих я, щоб говорила кому не те, що серце каже. Менї пора до дому, з тобою най говорить той, хто два ґарцї гороху з'їв. (Відходить, а Гриць стоїть задуманий. Лесь вибігає з за дерева, регочеть ся).

Лесь. А що, Грицю, чи я не казав тобі, що оближеш макогін!? Ха, ха ха. А чия тепер правда! ха, ха, ха. (відходить).

(Заслона спадає, конець першої дії).

ДІЯ II.

ЯВА 1.

Гаська і Настя.

Хата Якима Багрія, прибрана по богацьки. На лаві сидить Гаська, а Настя порядкує в хаті.

Гаська. Але в вас, кумо Настю, всюда чистенько мов в люстрі. От, як то добре мати дочку; а в мене нема кому, як сама не зроблю, то все стоїть лоском.

Настя. А в вас, кумо, є за то кому коло земленьки робити. Три хлопи як медведї, а в мене що?... Мій старий самий не годен ради дати в господарстві. Немає часу і в голову почухати ся.

Гаська. А ви-ж, сусїдонько, думаєте, що в мене цїло є так кому робити? Мій Гарасим немає навіть часу попоїсти, як належить ся. Лише до хати ввійде, а вже хтось і жде на него зі спаровю. Ту знов комісар приїхав, запрягає коні, тай на комісню їде, а сам знасте, що не буде коні поганяти, але й Грицька мусить з собою брати, ну, тай вже по роботї. А Василь, як Василь, з него малий спасибіг! Робить як за напасть.

Настя. Ой кумо, кумо, не маєте ви чого на Василя відказувати, він добрий робітник, Нераз я видїла єго роботу, так му йде, як на машинї.

Гаська. Ідіть гет, Настю, таж то гній від сьвіта, мій давно вже хотїв прогнати гет неробу, але я просила: от най ще трохи переваляє ся, нїм мій Грицуньо доленьку собі добере, а тогди най го старий на штири вітри прожене.

Настя. Ой гріх будете мали, кумо, якбисьте не дали му хоч кусничок города. Що правда то не гріх, він таки наробив ся коло вас, тай маєток єго небіжки мами коло вас калатає ся.

Гаська. Кумо! А деж є гріх за такого посьмітюха!? (чути кроки із сїний). Хтось іде, до вас (чути стуканє).

Настя. Може Марійка з поля.

ЯВА 2.

(Гаська, Настя і Гершко.)

Гершко (входить з міхом на плечах). Дай вам Боже, щасцї, панї Багріїхе і вам панї вітехе.

Настя. Дай Боже тобі, Гершку.

Гаська. Буде кумо дощ.

Настя. Та чому?

Гаська. Бо жиди тягають ся по селї (сьміє ся).

Гершко. Не бійте сї, не буде йому іти дощ, бо я ходжу.

Гаська. Я знаю, що ти ходиш, абись кого оциганив, або вкрав що.

Гершко. Красти я не вміє, ошукати я не хоче, а тільки купити що будь вміє і продати также.

Настя. Щож ти скуповуєш, Гершку?

Гершко. Щітине, волосене, вонучі, кльочи, яйцї, курічке, гусїчке, пшеничкі, кукурідзке, фасольке, всьо купує.

Гаська. А що ти маєш на продаж?

Гершко. На продаж я маю всьо: ножічке, гшичке, полїтички, голки і маю горіфке з ґуральнї пан Каньовский, найлїпше горіфке на цїлий сьвіт (виймає фляшку і показує).

Гаська. Може дїло, кумо, добра горівка, може най дасть покушати. Пошукайте но порцийки.

Настя (подає келїшок кумі Гасцї). Ну, жиде, налїйно, най покушаєм.

Гершко (наливає і говорить).Такій горіфки ви ще не видїли.

Гаська (пє). Таки не бреше пся віра. То вам раз горівка. Л'й ще (жид наливає). А нате-ж вам, кумо Насте.

Настя (пє і захлистуючи ся говорить). Таки правда, а я гадала, що ви жартусте, а вона вам по цїлім тїлї як лстрика розходить ся.

Гершко. Ви думали, що Гершко хоче вас дурити? Я вмисні для вас приніс такий горіфке.

Гаська. Дайно сюди тоту горівку; такий дїсталам на ню гапетити, щобим цїлу фляшку випила (жид подає фляшку, а Гаська наливає і пє раз по раз два келїшки, а потім подає Насти). Я вам кажу, кумо, що се золото не горівка; а нате-ж випийте ще.

Настя. Ще одну може й випю, а більше то не знаю, бо як випю пять, шість то вже досить бабі.

Гаська. Хи(а-ж ваша голова, кумо, з дині... Я хотьби й десять випила, то не дбаю; по що собі маю жалувати, най знаю, що жию.

Гершко. Маєте рихт, пані вітихи, на що христїнин жиє на сьвітї, як би не випив, кільки хоче.

Гаська. Ото ми христїнин вліз до хати, раз! (обі сьміють ся). Сиди ти, христїнине, в хатї, а я збігну до дому та принесу дещо, аби тобі заплатити; а ви, кумо, приготовте й свою пайку (обі виходять, жид лазить по хатї, краде що може і пакує в торбу. Гаська і Настя приходять, несуть в запасках збіже).

Гаська. Видиш, Гершку, то всьо для тебе ми принесли, за то, що ти дав нам доброї горівки. Памятай та приноси з-часта, але сеї самої, бо ми иншої не хочемо. (Гершко зсипав збіже в широку торбу, підсьміхає ся, дякує, виходить в двері і не влазить ся, пробує боком, не може, аж задом пропхав ся, а баби регочуть ся).

Гаська. А тепер, кумо, випиймо знова по трошки той поговоримо собі здорові (пють обі).

Настя. Ой чи нема що, кумко, балакати. Щож то вже я пережила на сім сьвітї, та перебула і за день не розкажеш.

Гаська. Не говоріть, чусте, про те, що минуло, а поговорім про те, що нам здалоби ся весіля робити. Знасте, у нас фалабу, ґаздівство на цїле село, а Грицкови пари, хоч куди шукай, не найдеш над вашу Марійку.

Настя. Бог би з вас говорив, кумо, куди моїй Марусї рівнати ся з Гарасимовив сином? Що ви, то не ми. Ваш ґазда палицю пішле в село, то позбігають ся люди і роботу зроблять, як вітром подув, а мій мусить за грошї наймати, та часом і так тяжко робітника найти, а сам мусить робити, та гарувати, аж згорбив ся в три погибели. Або і я сама. Марійка поможе дома, або і нї тай бїжить в поле з татом до роботи.

Гаська. Казати, куди хотїти, а все таки нема в селї робітницї над вашу Марійку. А що вродлива, а що розумна! Вона моему Грицуневи так до пари, що нїгде лїпшої не дібрати. В Грицуня, чусте, такий розум, що перебіг старого, а послушний вам, що ну. Що скажу, то зробить. Лиш згадаю: А ну но, Грицуню, скїкни, принеси оковитки та помасти мамі плечі, а він вам, чусте, за мінутку вимішас за збіже кватирку, тай приносить, а такий вам проворний, що нераз аж сьмію ся з него. Як треба менї від старого дістати якого шелюга, то він так зручно витягне з мошонки в старого, що той і не стямить ся, коли та куди вона подїла ся. Послушний вам, кажу, менї у всїм, тай годї.

Настя. І моя Марійка небога послушна, але я не потребую диктувати їй, що має робити. Вона знає жіночу роботу лїпше чим я, та за то на хитрощі не здалась; вона проста, що думає то і говорить. Але вона добра дитина в мене.

Гаська. Так, так, кумко, вже набалакалим ся то сего то того, ану-но ще по трохи, дай Боже, здоровле (пють). Я хочу ска-

зати, за чим я до вас прийшла. Пòслухайте: Нам треба женити Грицька, поставити на ґазду, а вас думаєм просити о вашу Марійку, абисьте дали єю нам за невістку. Ми вже обміркували цїле село, тай таки над вашу дитину не додумались пари Грицуневи. У нас масток не малий, тай Грицько одинак, маєтку не заберемо до гробу. А таких два ґрунти злучити до куши, то дїти будуть плавати в достатках як по маслї і нам в гаразді з ними пробувати. Якби ви про те міркували, кумко, га?

Настя. А Господь його знає, де Марійчине щастє.... Але я думаю, що вони обоє таки під пару. Подушки як бобонї, повнїсенька скриня з полотнами, а шматечка без лїку. Сорочки вишивані, гафтовані, простирала, пошевки, обруси, ручники, всьо вам кажу, кумо, є готове, тільки весїля роби.

Гаська. Порадьтеж ся, кумко, зі своїм старим, а Гарасим прийде до вас, тай зробимо сватанє. Тепер іду до дому полуденок лагодити робітникам.

Настя. То ще по одній на дорогу (пють, цїлують ся, прощають ся).

Гаська. Будьте здорові, дай, Боже потанцювати (відходить жваво).

ЯВА 3.

Марійка і Настя.

— **Марійка** (входить весела). Знаєте, мамо? Ще такої пшениці не було, як сего року. Колосє як бирки.

Настя. То тобі, донечко, на коровай.

— **Марійка.** Хто знає, може ще не одну перемолотять, нїм мій коровай будуть місити.

Настя. Нї, таки з сеї тобі такий упечемо коровай, як корону гарний.

— **Марійка.** Та воно говорити можна, але не все так дїлаєсь, як гадаєсь.

Настя. Сядь но ти коло мене, донечко, а я тобі щось дуже гарненького розкажу сьогодня.

— **Марійка** (сідає коло мами). Щож такого?

Настя. Знаєш? Нині була в нас війтиха Гаська.

— **Марійка.** Ну, та що?

Настя. Та приходила питати, чи ми віддамо тебе за їх Грицька.

— **Марійка** (стревожено). А ви що їй сказали?

Настя. Я казала, що ти Грицькови до пари, та не булоби вам обоїм біди на сьвітї. За ним би ти стала доброю ґаздинею.

— **Марійка** (схопивши ся з жалем). Мамо, я борше у ставі сховаюсь, чим за него піду.

Настя. Гов, Марійко не фиркай ся; мати добре тобі радить, опамятай ся, та май собі за щасте, що найбогатший в селї парубок вбиває ся за тобою.

— **Марійка.** Не хочу я того богацтва, мамо, най він зі своїм татом держить його собі. То не богацтво, але слези вдів та сиріт. То кров Василевої матери небіжки.

Настя. Пусте, Марійко, маєток маєтком, аби не вкрадений, а Грицько одинак, богач на всї села і в нас чи мало землиці, тай ти в нас одна, нам злучити маєтки, а станеш такою панею, що з далека кланяти ся муть тобі люди і молоді і старі, звичайно богачці.

Марійка (крізь плач). Мамо, мамо, хваліть його, як хочете, і всї люди най хвалять, а моє серце чує до него гірку відразу. Він парубок без чутя, без серця, гордий та думний як пень зі свого богацтва. Він не буде мати сумління над жінкою, бо він вдав ся в свого батька, що замучив небіжку Олену, Василеву маму. Я його не хочу.

Настя. Що така коза як ти, може ще судити про людий? Мусиш слухати мене, матери, от що! Я не позволю собі гнути тут тереферів!

Марійка (клякаючи перед мамою). Мамо моя солоденька, все зроблю, що схочете, на все послухаю, але за Грицька таки не піду; лучше тут мене вбийте. Я не люблю його, ненавиджу. Ох, який він менї страшний!

Настя. Встань дурна. Нема вже в сьвітї здає ся, дурнїйшої від твоєї голови. Скажи менї, чого ти так ненавидиш Грицька? Чого відкидаєш від себе щастє, славу та пошану? За кого иньшого тут вийдеш? (з іронїчним сьміхом). Хиба за війтового байстрюка?

Марійка (відходить в сторону, шльохає і сьпіває):

Не хочу я того паньства, не піду я мамо;
Рушниками, щом придбала, спусти мене в яму.
Нехай попи засьпівають, а дружки поплачуть,
Легше менї в гробі лежать, ніж його все бачить.

ЯВА 4.

Настя, Марійка і Яким.

Яким (входить з граблями до хати). Богу дякувати, сего року, аж душа радує ся, таке всьо красне на поли (глянувши на Марійку, питає). А вона чого плаче?

Настя. Чого? На свій дурний розум.

Яким. Та на який?

Настя. Або я знаю?

Яким. Слухай, стара, скажи, що між вами зайшло? Я не люблю видїти в хатї роздор.

Настя. Нинька приходила до нас кума Гаська. Питала ся, чи ми не віддалибы нашої Марійки за їх Грицька.

Яким (байдужно). А ти що сказала?

Настя. Та я лише надмінила, що вони обоє під пару, але без тебе не могла я дати кумі слова; думаю, порадим ся всї трое, тай як прийде Гарасим, умовим ся, тай станем весїле ладити.

Яким. А чогож вона плаче?

Настя. Вона каже, що не піде за Грицька, тай тому реве.

Яким (спокійно). Марійко, іди но, небого, лагідь на стіл, а ми тимчасом поговоримо собі обов.

— **Марійка** (складає руки перед батьком). Батечку дорогенький, майтеж хоть ви милість надо мною, не тручайте мене за того вовкулаку, бо єй Богу, не діжду з ним шлюбу; хоть ви не топіть мене. Прошу вас!

Яким (Марійка відходить, а Яким дивить ся за нею спокійно і каже). Бідна вона; як то одна година безголовя змінить людину; і поблїдла і почорніла. Добра дитина.

Настя. Лише не жалуй так западто, та не цьвіркай проти мене. Я знаю, що роблю, а вона як не хоче слухати мами, то я перестану журити ся нею.

Яким. Можна і не жалувати, але знати у чім, а на милованє нема силованя; ти бачу підхмелилась, тай і не тямиш, що балакаєш.

Настя. Ти все тими приповідками збуваєш дни, а дівчині трафляють ся такі люди, тож нехай не вередує, а виходить за між за ґазду, за багача.

Яким. Та що з того їх богацтва? Спитай но ти їх, з відки воно в них взяло ся, а волос тобі на голові дубом стане. Цїле село кривдує ся на війта Гарасима, ошукав він бідного і вдову і сироту, а чужа кривда не вийде на здоровля нїкому.

Настя. А що нам до чужої кривди, аби не вкрав, а хто чужого не хоче, то дай Боже аби і свого не мав, знаєш? А в решті, то Гарасим кривдив людий, не Грицько; що кому Грицько винен?

Яким. Або молодий, гадаєш, далеко відкотив ся від старого? Що йому в голові? Гуляти, пити, бити ся, пакість кому зробити, тільки всего. Але війт все покриває, бо війта люди боять ся, та ще і в руки цїлують.

Настя. (з огидним сьміхом). Ну, то віддаймо її за кого ти скажеш. Але ні, я не позволю, я варта зятя богатої фамілії.

Яким. Чи ти не знаєш, як живо переводять ся богатства нагарбані кривдою, та як Бог тяжко карає дітий таких богачів? Подивись на Грицька: Лайдачина, волоцюга, тай і вкрав-би, якби що під руки попало.

Настя. В тебе мабуть ліпший війтів вихованок, Василько, то в тебе золото, не парубок.

Яким. Або як ти гадаєш? Я не дав би одної ноги Василя за десять війтових Грицьків. Він один ціле господарство Герасимове утримує. Сам від добрих людий навчив ся читати, розумне та чесно слово сказати, хоч кому, а Грицько? Шибеник, тай решта.

ЯВА 5.

Ті самі, Герасим, потім Маруся.

Герасим (входить з костуром). Славайсу, панове господарі. Дай, Боже, гаразд.

Настя. Слава на віки, пані вуйце.

Яким. Просимо близше, сідайте куме.

Герасим. Спасибіг, я і постою, немаю коли, рахувати, і сісти, щоб мені рахувати ту причину, не вольно часу марнувати, мушу доглянути порядку в гміні і в господарстві, рахувати.

Настя. Маєте рихт, пані начельніку; якби не ваша голова в громаді, не було би порядку між людьми, люди без вас, як без рук і без очий, ви всім рада, порада і поміч.

Герасим. Я, рахувати тоту причину, знаю вже, куди і що іде, я вже як треба що в селі, то і закручу і розкручу і привернy і відверну, рахувати то, подлуг моїх поліграфів приписано в, альбовем, з повяту. Куждин в селі мусить памятати, що Герасим війт на цілий повят рахувати. Я лиш, рахувати тоту при-

чину, пішлю от сю в село (показує на палицю) а вона, рахувати тоту причину, знає, як поржондок зробити (усьміхає ся гордо). Я прийшов до вас, рахувати, в важнім пунті поговорити, таки з вами обоїма, кумове, рахувати.

Яким. Просимо казати.

Гарасим. Я прийшов, рахувати, запитати вас, чи ви вже говорили між собою, рахувати, аби ваша дівка вийшла за мого сина.

Настя (підхапує). Не треба і радити ся, то собі пара на на ціле село як мастками, так фамілійов і розумом і красою; я готова хочби і нині.

Яким. Та добре, що ти готова, але треба спитати, чи діти готові; ми з кумом не женим ся, але вони обоє.

Гарасим. Е, а хтоби там, рахувати альбовем, аж дітий допитував ся за ту причину. Що ми скажемо, діти, рахувати, мусять слухати.

Настя. Сьвята правда, пані вуйці, якби ка-у вам, дати дітям волю, то не буде їм гаразду, а нам потіхи.

Яким. Балакайте здорові, на мотузї не личить провадити кого під вінець; схоче одно другого, то добре, а ні, то ні. Я самий спитаю Марійки, ось вона йде.

Марійка (входить сумна). Прошу до обіду, татуню (до Гарасима). Здорові були, дядьку.

Гарасим. Добре, рахувати тоту причину, щось надійшла, Марійко. Нам тебе треба в однім ділї запитати, бо ми вже старі так як готові, тільки ждем на твоє слово, рахувати.

Марійка. На яке слово?

Гарасим. Рахувати так: Знаєш мого Грицька? Парубок, рахувати як дуб, як мальований, пари йому нема в цілім селї, а женити ся треба. Ти, рахувати, йому під пару одна, бо він сам говорив, рахувати, що з таким мастком, як ти маєш, то не знайде дівки і на десятім селї.

Марійка. Скажіть йому, дядьку, від мене, нехай би він посватав мого тата, бо то їх маєток, а в мене нічого нема і я за него не піду, хочби і він сам війтом став, а не то війтовим сином був. Я не люблю його і менї лекше було би з торбою на мостї самій сидїти, чим з ним у вашім господарстві гуляти. Лишіть мене, нанашку в спокою, я не буду вашою невісткою.

Гарасим. Яка молоденька, а як, рахувати, щебече, аж по кишках поре. Вміє шанувати дядька! Ой не добре буде, дитинко.

Марійка. Не хочу я вашого добра, а людських сліз та крови (відходить).

Гарасим. Біда, Якиме. Я думаю, рахувати тоту причину, що не розумію, рахувати, хто старший, чи ви, чи Марія? Погано так дядькови рубати словами.

Яким. Вона мене слухає все, що скажу, але в сій спр , вже мушу я їй послухати, бо я з її мужом жити не буду, тож най сама вибирає, а я тільки порадником стану.

Гарасим. Ну, коли вже так, рахувати, то менї нема з вами балаканя, але я не забуду ту причину, що мене ваша Марійка без бука вибила в вашій хатї. Абисьте, рахувати, не каяли ся (відходить).

Яким. Як Бог дасть, так буде.

Настя. Та що ти думаєш, Якиме? Такі люди трафляють ся, а ти їх самохіть відганяєш?

Яким. Боже, борони від таких сватів всїх добрих людий, мене грішного тай мою дитину, не треба менї живити дитину чужою кривдою.

Настя. Ти все на якусь кривду; ти прийми собі за зятя вій тового вихованка, він однаково лазить до тебе читати якісь ґазети, тожто тогди буде гаразд! Ти собі ляжеш, а він тобі читати ме, як ніч так день, от тогди буде і тобі і Марійці щастя!

Яким. Коби лиш Марійка хотїла іти за него, я і нині благословлю їх під вінець.

Настя (зривається люта). Чиж хто видів таке покаляніє, таку погань? Я жартую, а він справді віддавби дитину за того голодранця.

— **Марійка** (входить, роззирається по хаті). А війт вже пішов тату?

Яким. Пішов, небого, пішов.

— **Марійка.** А ви що йому сказали?

Яким. Том сказав, що і ти сказала.

— **Марійка** (цілує старого в руки). Тепер я знаю, що ви мене любите, батечку; відвернули від мене немов грім ясний з неба, ах якже мене переболіла голова, відколи мама сказали менї ту погану новину.

Настя (перериває). Заболить тебе ще не так голова через твій дурний розум. Такого лиха сьвіт не бачив, аби дівка цуралася парубка і багатого і вродливого і розумного.

— **Марійка.** І безличного і захланного, пяниці, розбишака і брехуна.

Настя (з досадою). Скажи менї, розмайлище моя велебная, на кого ти ждеш і за кого вийдеш?

— **Марійка** (з великим зворушенєм). Мамо, мамо, за нїкого не піду, на нїкого не жду, нїкого не люблю, кромі лише одного.

Настя (з здивованєм). Котрого одного? Може війтового вихованка?

— **Марійка.** Василя, мамо, Василя.

Настя (взявши ся за голову). Згину, ґвавту, згину, не видержу; ти менї такого встиду, такої неслави в хату хочеш нанести! Василеви байстрюкови менї тещею бути? Старців годувати моїм мастком? Я борше тебе коромеслом у гріб зажену, як з посмітюхом тобі до шлюбу стати.

Яким. Чи ти стара здуріла, чи що тобі стало ся? Вибий собі з голови таку дурницю, силувати дитину за нелюба, та ще і

лайдака. Василь парень чесний, роботящий, його розум та характер більше варта, як Гарасим зі всїми своїми маєтками, та з своїм зухвалим сином.

— **Марійка** (крізь плач). Мамо, мамо, на що ви мучите мене, та силусте за нелюба? Піду в сьвіт за очи, у найми стану, а Грицихою не буду.

(Заслона спадає, конець другої дії).

ДІЯ III.

ЯВА 1.

Війтове подвір'я, по однім боці стодола, по другім хата з великими вікнами.

Гарасим і Гаська.

Гаська. Чи знаєш ти, Гарасиме, чому Яким не хоче дати своєї дочки за нашого Грицуня?

Гарасим. Лиха година то знає, не я.

Гаська. Та він її рихтує за Василя.

Гарасим. За котрого?

Гаська. Та за нашого мудрагеля.

Гарасим. Він? Яким? За Василя дочку хоче дати? То не може бути! Хибаби му розум вицлив з голови.

Гаська. Бігме, Гарасиме, що правду говорю. Чиж я тобі не казала давно, нажени його від нас, не тримай, а ти все казав от най ще робить, а тепер видиш, що він тобі вистро , лїпший став як наш Грицуньо, видиш, богачеви підлестив ся, а ти, Гарасимихо, дурна з твоїм сином.

Гарасим. Таке воно? Послїдний раз ти нині, злодюго, переступиш мій поріг. Прожену як собаку на штири вітри, зараз прожену. Грій гадюку за пазухою, а вона тебе таки вкусить. Вигодував драба, ґаздувати навчив, а він, диви, в дорогу менї лїзе, такий голопятник. Го, го, не таких мудрагелїв видів я, рахувати ту причину, а ще потрафив звалити собі з дороги. Пожди, пропадеш, собако, не побачить тебе Яким своїм зятем (задумує ся). Менї, рахувати, Гарасимови, моєму Грицькови, аби такий посьмітюх в серце в'їдав ся, посїв Якимів масток? Не дожив він

того. Га, рахувати, він менї в виборах кирнив з професором, а Яким лише ходь. ним та підсьміхав ся ніби з дурного Гарасима. Выдів я добре їх роботу, рахувати. Гарасим не спав під дурного хатою, а за десять лїт мого вийтівства чей навчив ся альбовєм між панами, як, рахувати ту причину, позбути ся лиха з хати. Не допущу до сего встиду, рахувати мою фамелію. Присїсто-Боже, що нї (дубає костуром о землю).

ЯВА 1.

Гарасим і Василь.

Василь (надходить з цїпом і клочем в руках). Де Грицько, тату?

Гарасим (дивить ся з під лоба). А тобі його на що?

Василь. Треба нам всукати дратву до цїпа, капиця урвала ся.

Гарасим. Обійде ся без твого молоченя (люто). Кинь цїп! Марш з мого обійстя, щобись менї від ниньки, рахувати ту причину, нї кроком на мою землю не ступив, бо ти кости поломлю тим копитуром! (пускає ся до Василя бити).

Василь (пускає ся іти до хати).

Гарасим. Де йдеш?

Василь. Хочу взяти свою сїрачину; таж чей заробив її у вас.

Гарасим. Нї кроком менї, (до жінки) Гаєько, винеси му стару полотиянку, капелюх і ходаки. (Гаська побігла до хати, Василь поставив цїп на землю, спустив голову, притулив палець до голови тай думає).

Гаська (виносить річи і говорить). Маєш, бери тай щезай від нас.

Василь (повільно бере річи, одягає ся, приступає до Гаськи і говорить.) Дякую вам, матїнко, за вихованє, за вигодува-

не, тай за сей посаг, (показує на ходаки, а відвернувшись до Гарасима, говорить) Вам, тату, дякую за науку та щирість до моєї небіжки мами і до мене. А за те, що я так тяжко нагарував ся для вас, най вам Господь заплатить і за всї убійори, якими ви обдарували мене, най вам Господь сторицею віддасть. (обертаєть ся з гіркою міною і відходить).

Гарасим (дивить ся за ним лукаво).

Гаська. Шкода було і того лаха дати; най би був пійшов лише у дранцї, а він ти так красно подякував за то, щось го вигодував.

Гарасим. Собаку якби був, рахувати годував, то немавбим такого клопоту; най щезає від мене до сто соть чортів громів, рахувати.

Гаська. Через него цїле село сьміє ся з нас і з нашої дитини. Кажуть, що Яким десь мав говорити, що не давби Василя одного за таких десять парубків як наш Гриць. Видиш, як він підлизав ся горбатому Якимови?

Гарасим. А хтож тобі таке казав?

Гаська. Всї люди говорять; менї сором на вулицю вийти, всї показують пальцями на мене та сьміють ся. Кажуть, що уриває ся Гарасимисї.

Гарасим. Най но я перейду селом, чорт би їх побрав, рахувати, всї вони повтихають. А якби який сьмів менї що цьвіркнути, рахувати, в зуби, то вже от сей (показує на костур) зробить з ними рихт, ще і до фурдиги зажену.

ЯВА 3.

Гарасим, Грицько і Гаська.

Грицько (входить сумний). Вітер порозвертав наші полукіпки, всї до одного.

Гаська. А тиж чому не поскладав?

Грицько. Най Василь складає, а він що? лише цїпом має плескати по снопах?

Гаська. Тато нагнав Василя на псю матїр, аби не показував ся більше до нас; недавно що йно пошвиндав ся в сьвіт за очи.

Грицько. То, то, то. Йому давно належалось так зробити. Я видїв, що він їхав з Якимом Багрійом у поле. Я думав, що він з ним присїв, та їде на нашу рудку копиці поправити, та ще і казав му, аби всї копиці добре поприкладав, бо вітер дере як сказив ся, а він крикнув: — добре, добре, — тай поїхали.

Гаська. Мабуть він пристав вже до Якима. Ти чуєш старий, що Грицько каже? Таж Василь поїхав з Якимом у поле.

Гарасим. Що, що, таке?

Гаська. Та Грицько здибав їх обох на дорозї.

Гарасим. Гей, гей, рахувати ту причину, не вийде йому на сухо сватьба з Якимом, попамятає він, з ким зачав. Не довго йому гуляти, я його припутаю. Не одному я вже, рахувати, голову вкрутив, потрафлю я і сему лайдакови.

Грицько. (задумав ся, потім говорить). Знаєте що, тату? Лишіть менї його, я знаю, що маю з ним зробити; він не буде Якимовим зятьом, хибаби я здох.

Гаська. Встид був би для тебе, Грицю, тай сьміх на цїле село, аби наш посьмітюх випередив тебе; з тим мусиш конче щось зробити. Ходїмо в поле, Грицьку (відходять а Гарасим остає сам).

ЯВА 4.

Гершко і Гарасим.

Гершко. Дай Біг щісливе, панї вуйщї.

Гарасим (дуже сумний). Дай, Боже, і тобі Гершку. Що чувати, рахувати коло тебе?

Гершко. Гаразд. Чи не слабі ви що, пані вуйці? Ви щось мені зажурені.

Гарасим. Нї, або що?

Гершко. Я таки виджу вам, нївроку, Богу дякувати, дуже змарнїли, може на вас кльоніт який?

Гарасим. А як і кльоніт, то що? Ти менї поможеш? Як моя, рахувати, голова не може тому ради дати, то звідки ти, рахувати, можеш порадити.

Гершко. Пані вуйце, ви кажете, що я не годен порадити; я сї не силую, бігме, нї, але в минї жидівське голова, ви знаєте, на наших бубліях цїлий сьвіт стоїть, чому би я вам не міг порадити?

Гарасим. Може і таке? То є так, рахувати: Я хотїв свого Гриця оженити з Якимовою дївкою, бо богатшой, рахувати, в селї нема Гриць кови до пари і з маєтком і з фамілїсю.

Гершко. Ну, і чому єму не женити? Воно обоє дуже файні пара.

Гарасим. Чекай, не перебивай, рахувати най докінчу.

Гершко. Я не перебиваю, кінчіть, проше, вас, пані Гарасим.

Гарасим. Та як говорити, як ти пхаєш, свого носа борше як треба.

Гершко. Я вже не буду.

Гарасим. Слухай же.

Гершко. Ну, ну, кажіть.

Гарасим. Як тобі, альбовєм, знаним є, що Яким рахувати має тоту причину, файний ґрунт, дочку, а в мене один Грицько. як одна голова на плечах. Гадаю собі, рахувати, оженю єго з Марісю, злучу ґрунта, тай чистий фільварок.

Гершко (поцмукує). Такий кепеле вже нїкому нема, як ви, пані Гарасиме.

Гарасим. Воно так би було; рахувати, стара Якимиха з радної душі може бути нашою свахою, тай Яким вже пристав, але проклята дівка вдуріла, та вчепила ся Василя, мого приймака, а на Грицька й дивитися не хоче. А я як влютив ся, тай прогнав Василя на сто вітрів, рахувати, з дому. А він просто потягнув до Якима той оба поїхали в поле до роботи. Кажи ти, Гершку, таку маю стрету, та такого сорому наробив ми той голодранець, що тяжко моїй жінці лиця меже люди показати. Я мушу позбути ся того лайдачини, рахувати, недам собі, рахувати, по голові їздити, встид бувби і сором, рахувати, якби він перехитрив мого сина.

Гершко (цмокає). Чуєте, то направда великий сором для вас і для пані війтихи і для ваш панич. Де таки чути, аби приймак не мало мойре, перед паном війт, аби телюх було мудрійше від старий бик і від корову.

Гарасим (пристрасно). Слухай, Гершку, чи не міг би ти мені в сім ділі, але так, рахувати тому причину, осторожно та секретно, аби ніхто на сьвітї не знав, що ми тут оба будемо говорити.

Гершко. Ну, кажіть, пане вуйцї, я нїкому не скажу. Ви знаєте, же й пан староста і сенджс, і пани лише на жидах стоять. Жид ще нїкого не зрадив.

Гарасим. Ге, ге, ге! Лише Христа. Але то нич, рахувати, то всьо за гроші. Я тобі дам, Гершку, двіста ринських і фіру пшениці, як ти мені спрячеш Василя, рахувати, аби він мені не бороздив в дорозї. Альбовем знаєш, що війт Гарасим, рахувати, слова додержує.

Гершко. Чуєте, пані війт. Ци ви хочете, аби я єму забив?..

Гарасим. Що хоч, те й роби, лише аби єго рахувати, в селї не було, я дам тобі тоту причину, щом обіцяв. Чуєш, двіста ринських і десять кірців пшениці.

Гершко (голоснїйше). Чуєте, пані начальнїк...

Гарасим (перебиває). Не кричи так, бо ще яке лихо підслухає.

Гершко (тихійше). Я єму вкрасти буду, вшукати, забрехати, але забити чоловік, я не можу, я сї бою, біме ну.

Гарасим. Та я тебе не силую, чорт тебе бери, як ти такий жид, що не знаєш ґешефту, рахувати, то й без тебе обійде ся.

Гершко. Я такий ґешефт не хочу, панї вуйцї, менї страшно коло вас сидїти, я сї бою, йду гет від вас (хоче відходити).

Гарасим. Пожди, не вхопить тя; памятай, абись нїкому нї писнув, бо бим тї з села вигнав.

Гершко. Ще менї казати (переступив фіртку і каже). Я не буду казати, як дасьте менї то, що обіцяли, а як нї, то ще нинї скажу Якимови і всїм людям в коршмі буду казати.

Гарасим. Грім би тебе вбив, Юдо, (до себе) отом заїхав. Я дам тобі, що обіцяв, я не збіднїю, а ти замкни морду.

Гершко. А коли дасьте?

Гарасим. Як змолочу збіже, не вхопить тя.

ЯВА 5.

Гарасим і Грицько.

Грицько (входить). Не журіть ся, тату, хиба нам лихо.

Гарасим. Що ти кажеш?! Ти ще молодий, рахувати, тебе може і не дуже обходить, що тебе так вирихтував той голодранець.

Грицько. Яж вам казав, що я з ним справлю ся, хочбим повис на шибеници, а свого доконаю. Не дочекає Яким робити весїля своїй донцї з Василем (приступає до тата і говорить тихше). Знаєте, що я зроблю, тату? — Яким піде землю їсти. Василь до криміналу, а Марійка моєю буде.

Гарасим (не певно). Де твоя голова годна так виштудировати, рахувати.

Гриць. А і чій син, не ваш? Най ся ще сховає Васильева голова від таких штук. Але я розкажу вам, як маю зробити, аби ви знали, як застосувати ся. Я мушу вкрасти Василїв ніж. Яким що вечера ходить до пасїки; я сховаю ся за вербу, підожду, а як надійде Яким, а я В[illegible]евим ножем справлю його, тай ніж при нім лишу. Як найдуть Якима, то і ніж найдуть, а ви і я присягнемо в судї, що то Василїв ніж і справа скінчена. Марійка буде моя, а Яким сяк чи так, збирає ся на війта на другі вибори, отже нараз відверну дві біди.

Гарасим (гордовито). Тепер виджу, рахувати, що ти в тата вдав ся; лише все треба зробити скоро і осторожно, аби нїхто не зауважив, коли ти зробиш те дїло. Треба в однім дни і ніж украсти і Якима згладити, аби Василь не розтрубів борше, що йому ніж пропав (відходить).

(Заслона спадає).

Сцена друга. Дїя та сама.

(Дорога за селом у поли).

ЯВА 1.

Грицько сам.

Грицько (входить з ножем в руках, бистро і лукаво глядить кругом себе і говорить). Не довго тобі тїшити ся Василем, не довго завдавати сорому. Не тобі сьміяти ся з вийтівського роду, не тобі, горбачу, байструка за зятя мати, а мою честь ногами топтати (заглядає і ховає ся за вербу).

ЯВА 2.

Яким.

Яким (згорблений входить повільним кроком, розкладає руками і говорить до себе). Не знаю, чого менї так тяжко на серци? Боже, щось нїби шепче менї до уха: Вертай ся, Якиме,

буде якась біда. Але Господня воля на все. Піду, приляжу, у пасїці, послухаю гомону пчілок, покріплю ся запахом меду, то чей полекшає (знимає капелюх, молить ся по тихо. Грицько вибігає з за верби і топить йому ніж у ребрах і відскакує на бік).

..Яким (застогнав і звалив ся долїлиць на землю. Грицько стоїть і приглядаєсь, доки той сконав, потім відтягає його на бік і говорить).

Грицько. Так тобі, гицлю, (оглядає, чи хто не йде) з війтом жартувати, за нашу честь і маєток! Здихай як пес. (Відходить, а з заду ловить його Панько за обі руки).

ЯВА 3.

Панько. А ти що зробив, вороже? Защо зарізав ти невинного чоловіка?

Грицько (переляканий не може говорити) Слух-хай-те, Па-Па-Паньку, цитьте, не кажіть нї-нї-нїкому, не забу-бу-бу-буду вам сего до смерти. (Панько пускає його, Грицькови руки дрожать, виймає гроші:) Масте, Паньку, десятку, лиш мовчіть, я вам ще дам, як буде треба.

Панько (зітхнув тяжко). Буде, синку, Бог тяжко карати; але вже пропало, я його не лишу тут без сьвічки, бо бувби гріх. Сї гроші віддам за його душу, я старий, між людьми не згину.

Гриць. Тїкайте гет чим борше, я всїм займу ся, Паньку, не кажіть нїкому, прошу вас, не скажіть.

Панько. Я не скажу, сину, хиба як Бог мене запитає (тїкають).

ЯВА 4.

Іван і Семко.

Іван. Чуєш, Семене: — нї за кого тепер в селї не говорять, лиш за війта, та його сина.

Семко. А то чому?

Іван. Або ти не чув? Вирихтував він приймака, а приймак його.

Семко. А то як?

Іван. Війт прогнав приймака, а приймак з Марійкою давно любили ся, та голубили ся крадьки в пасіщі, коло моєї рудки. Я всьо видів, але я Марійку шаную, бо вона чемна дівчина, а Василь лише бідний, а йому не сором би й до попадянки копнути ся. Війт давай сватати Марійку за свого Грицька. А Василь понюхав письмо носом, та до Якима у свати без старостів. Яким дуже полюбив Василя за його вдачу та розум, не боронить Марійці кохати Василя, хоч війтиха з Якимихов гіркими словами мастять Василя що днини а Яким стоїть при своїм, і Марійка аж літає така рада.

Семко. Ото сьміху, раз. Вривае ся багачеви; чужа праця боками лізе. Минувшого року здохли му дві пари коний, а за Грицька жадний порядний господар дитини не дасть. Зачуваю, що Василь мае робити війтови процес за свою дідизнину по мамі, але бідака немае гроший на адукатів. Тепер з Якимом вони підскубуть війта.

Іван. Ходім но ми скорше, бо може лихе наднести жандара, а як не застане нас під церквою, то буде біда. Війт, що слово, то все каже: рахувати, відай він перерахує ся тепер. (ідуть).

Семко. Диви, хтось лежить, мабуть, якийсь пяниця, подивім ся. (Приступають, обертають Якима горі лицем) Та то мертвець.

Іван. То Яким Багрій; диви, він зарізаний, осьде кровавий ніж коло него.

Семко. (Перестрашений) Покаяніе. Во мня Отця і Сина і сьвятого духа (хрестить ся).

Іван. А що будем діяти?

Семко. Помолїм ся вперед Богу, за його праведну душу; добрий був чоловік, най йому Бог гріхи простить (клякають, мо-

лять ся, по молитві Семко говорить:) Біжи, Іване, по війта і присїжного, а я тут підожду. (Іван відходить).

Семко (стоїть над трупом, тай говорить). Тай комуж ти, сивий голубчику, завинив що? Кому ти заподіяв лихо? Кому завадила твоя праведна душа? Чи ти коли відогнав від хати бідного без куска хлїба? Чи може напасний був? Нї, Якиме, ти праведний був, твоє серце любило і бідного і богатого, і свого і чужого, за щож тебе, спрітонько, зарізав якийсь ворог? На кого лишив ти вдову тай сироту, чи не на Гарасима Деруна, аби збиткував ся над ними? Якиме, Якиме, пращай, любий сусїдо, поговорим на другім сьвітї (Утирає рукавом сльози, походяє).

ЯВА 5.

Іван, Трофим, Гарасим, Семко.

Іван (іде в перед, показує). А вот він лежить. (Гарасим приступає до трупа). Ба хто тебе, Якиме, рахувати тоту причину так справив.

Трофим (укляк, перехрестив ся). А дивіть, осьде ніж окровавлений.

Гарасим. Добре, що с ніж, рахувати, альбовєм по ножи, я рахувати, найду убійника. Слухайте ви, газди, аби нїхто з вас нїкому не сказав, що найшов ся ніж. Я завтра рано спроваджу комісию, зроблю слїдство і по ножи найду того пташка, що зарізав Якима. Тепер несіть його до дому. (Якима виносять).

Заслона спадає.

Конець третої дії.

ДІЯ IV.

Обора Якима Багрія, по однім боці хата, по другім комора, під хатою сидить Настя заплакана, Марійка стоїть і плаче.

ЯВА 1.

..Марійка і Настя.

— **Марійка.** Батечку мої, таточку, за щож ви так загинули, за чиї гріхи? Не вжеж я так Бога прогнівила, що вашу кровцю пролив якийсь лютий вороженько... Божечку мій, Божечку?... Ратуй нас в сім лютім нещастю, не дай мене під опіку лютому ворогови? (до мами). Не плачте, мамо. Бог нас не покине, чей не схоче нас карати ще більшим лихом, лише відмовте тому катови Гарасимови, най дасть менї чисту годину; я не хочу віддавати ся, будемо самі бідувати, люди не Татари, поможуть нам, порадять. Менї серце розпадає ся за татом, а він менї про сватане говорить. Бог би йсго врозумив.

Настя. Дай менї чисту годину, Марусе!.... Досить для мене одної рани, не задавай другу, бо як зачнеш менї ще й тепер сушити голову, то не забавлю ся й я за татом (обі плачуть).

— **Марійка** (спокійно). Коби ви, мамо, знали, який менї нинї рано сон приснив ся.

Настя. В бідї, дитинко, нїхто доброго сну не має.

— **Марійка.** Слухайте, мамо, я вам розкажу: Снило ся менї, що нїби тут, нїби десь коло нашої хати на подвірю було глубоке болото, а під самою хатою, десь таки отут (показує пальцем) така пропасть була, що най Бог криє. А з Гарасимової обори надійшов десь нїби великий чорний бик, а Василь хотїв його

теть прогнати. Та він Василя як не вхопить на роги, як не бехне в то озеро, а я десь ніби побігла витягнути Василя, але той ухопив мене на роги, тай біжить зі мною ніби на Гарасимову обору, мені десь пустила ся кров ротом і носом а ви десь сьмієте ся, а я так кричала, аж пробудилам ся (здригає ся). Ще й тепер страшно, як згадаю. Коби хоч Василеви не лучило ся яке нещасте, аж тогди би ми на віки пропали (вздихає тяжко).

Настя. Буде вже, доню, з тим Василем. Все лише за Василя, та за Василя; якби не він, не булоби лиха, він причиною його (плаче). Нині доктори будуть пороти твого тата.

Марійка (з плачем). Мамко моя дорогенькая, Василь не винен тому, я знаю, що не винен, він не такий.

ЯВА 2.

(Входять: Судия, секретар з паперами, лїкар, присяжний, вартівники, війт і жандарм).

Гарасим. Славайсу.

Настя. Слава на віки.

Гарасим. А що, рахувати, встав Яким, чи ще спить?

Настя (плачучи). Бодай так устав той, що його зі сьвіта згладив.

Судия. Чи се газдівство замордованого?

Гарасим. Так есть, тїло в хатї, альбовем ще в ночи, рахувати, спорядили.

Судия. Так його в хатї замордовано, га?

Гарасим. Альбовем нї, прошу пана сендзього, його найшли он там під вербами.

Судия. Як довго війтуєте?

Гарасим. Альбовем, рахувати, десять лїт.

Судия. (з досадою). І ви, пане добродію, не знали сього, що не вільно рушати трупа з місця, доки не перейде перше слїдство?

Гарасим (змішаний). Альбовєм, пані сендзя, рахувати тоту причину, я так розпорядив, бо тих палїграфів не знав.

Судия. За се ви повинні відповісти, війте.

Гарасим. Альбовєм, прошу ясної ласки, рахувати, прошу менї дарувати; я не знав, я, рахувати, не письменний.

Судия. (до лїкаря). Ходїм до хати, зробимо автопсию.

(Ьсї відходять, заслона спадає).

ВІДСЛОНА ДРУГА.

Ява та сама.

(Судия, лїкар і писар сидять при столї, Настя і Марійка сидять на боцї, прочі стоять.)

Судия. Хто перший найшов тїло покійника на місци морду?

Семко. Ми оба з Іваном, прошу пана судиї.

Судия. Як зовете ся?

Семко. Семко Налисник, а сей (показує на Івана) Іван Тепір.

Судия. Кілько лїт?

Семко. Сорок і чотири, ми оба ровесники.

Судия. Чим занимаєте ся?

Семко і Іван. Ми оба господарі і вартівники.

Судия. Де ви найшли тїло покійного Якима?

Семко. Он там під тою гилястою вербою.

Судия. Коли ви його найшли?

Семко. Вчера на примерку.

Судия. А жив єще?

Лїкар (перебиваючи). Він не міг жити нї пять хвиль від гої рани.

Іван. Нї, він не жив!

Судия. Як ви його найшли?

Іван. Ідучи дорогою, ми побачили лежачого долі лицем чоловіка. Думали, що то пяниця, прийшли, оглянули і пізнали Якима.

Судия. Чи не найшли ви що коло тїла, по чім би можна слїдити убійника?

Гарасим (перебиваючи). Був знак, прошу пана сендзього, альбовем рахувати, я маю той знак.

Судия. Я вас не питаю. Говоріть ви, Іване.

Іван. Прошу пана судиї, коло него лежав окровавлений ніж.

Судия. А деж він?

Іван. Пан начальник узяли.

Судия. Гарасим Дерун, до протоколу.

Гарасим. Альбовем, рахувати, сстем тутай, прошу ясного комісара.

Судия. Покажіть той ніж що найшли при тїлї убитого Якима.

Гарасим (виймає з за холяви ножик). Прошу ясного суду, альбовем я вже сам робив слїдство і знаю чий се ніж.

(Судия оглянувши ножик, подає лїкареви).

Лїкар (міряє ширину і довжину ножика і говорить). Відповідає глибинї і ширинї смертельної рани, заданої Якимови.

Судия. Чий се ніж, війте?

Гарасим. Я, рахувати, цїлим домом присягну, що се ніж Василя Смирного, мого приймака.

Судия. А деж він?

Гарасим. Мабуть десь у селї.

Судия (до Настї). В котрій годинї виправили ви Якима з дому?

Настя. На примерку, прошу пана.

Судия. Куди ж він ішов?

Настя. Ішов до пасїки, як звичайно.

Судия. Чи немав Яким ворогів в селї?

Настя. Від коли жисмо, ми з нїким не сварили ся.

Марійка (перебиває). Вс ч, прошу суду, посварили ся троха з дядьком Гарасимом про мене.

Судия. Як то про тебе?

Марійка. Вийт доконче хотїв аби я вийшла за його сина а я і тато відмовили йому, і над тим перечили ся.

Судия. Ну, і погнївали ся за те?

Марійка. На мене погнївали ся вийт, його син, а за тата я не знаю.

Гарасим. Вона власне хоче вийти за Василя Смирного.

Судия. Постенфірер, пошукайте Василя і приведїть сюди.

Марійка. Не треба шукати, я знаю де гін, і закличу його.

(Жандарм відходить, а Марійка за ним).

Гарасим (стримує її).

Судия. Пустїть її.

(Марійка виходить).

Гарасим. Вона мусить знати добре, рахувати тоту причину.

Судия. Вас нїхто не питає.

(Входить Василь, за ним жандарм, стають перед судисю).

Судия (до Василя). Як називаєш ся?

Василь. Василь Смирний.

Судия. Кілько лїт?

Василь. 26.

Судия (показуючи ніж). Чий се ніж?

Василь (приглядаючи ся). Мій, прошу пана комісара.

Судия. Де ти його дістав?

Василь. Дядько Гарасим купив його на ярмарку для мене.

Судия. Що ти діяв ним вчера?

Василь. Вчера.. — В полудне стругав ним зубцї до грабель за коморою.

Судия. А звідки він прийшов під вербу до покійного Якима?

Гарасим (неспокійно, перебираючи пальцями). Крути, небоже, як хочеш, рахувати, то твоя справка.

Судия. Не перебивайте.

Василь. Перед вчера, війт прогнав мене з свого дому, а тепер тручає мене в біду через Марійку (клякає і плаче, складає руки). Я не сьвідомий крови покійного Якима, Бог сьвідок, що я не винен; я не знаю, звідки ви маєте мій ніж.

Судия. В імени права арештуйте його, пане постенфірер. (Жандарм кує в ланцухи, Василь кричить).

Василь. Я не винен, за що куєте мене?!

Марійка (кидає ся з боку на Василя і голосить). Що з тобою, пропали ми без тебе. Ти не винний, ти не винний (комісия виходить).

Заслона спадає.

ВІДСЛОНА ТРЕТЯ.

Дія та сама.

Тюрма. — Василь в кайданах.

Василь. Зарізали Якима моїм ножем, а мене без ножа. Ох тяжка неволя, а ще тяжший її конець. Тіло моє має повиснути на мотузї. (З розпукою) За що? Чи виноватий я хоч одробинку за смерть доброго Якима? Боже праведний! Ти знаєш мою душу, Ти по правдї судиш людий, осуди й мене, Предвічний Боже! Вирви мене всемогучою рукою із сих кайданів, дай менї прожити на білому сьвітї. Не дай моїм ворогам тїшити ся моєю огидною смертию. (задумує ся). Марійко моя, Марійко. За що нас Бог так тяжко покарав? Чи сподївала ся ти, що твого милого вітер на шибеници буде колисати?... Пращай, мила, я не-

винуватий (плаче). Господи, наверни душу, яка відкрила би злочин Герасимового гадючого гнізда. То його справка. Боже, ти знаєш, що то його, і я вірю, що ти не пустиш безкарно невинної крови Якима. Я вірю, що твоє Всевидюче око все видить, все знає. Ні, я не згину від руки ката, — а може... Най буде Твоя сьвята воля (молить ся).

Заслона спадає.

ВІДСЛОНА ЧЕТВЕРТА.

Дія та сама.

В хаті Якимихи, Настя, Гаська, Марійка.

ЯВА 1.

(Настя і Марійка сидять та думають, входить Гаська.)

Гаська (Входячи). Здорові були, свахо, тай ти дитинко.

Настя. Дай вам, Боже, здоровля, сусїдко, що хоч ви за нас не забули; з нудьги витримати не можу, а з Марійки не маю потїхи. Марнїє тай марнїє, як скошена цьвітка.

Гаська. Та якжеж би в сусїдстві могла я за вас забути? Наробив вам горя Василь, тай його, каже старий, що засудили на шибеницю; десь не задовго мають повісити того розбійника.

Марійка (зриває ся бліда: до себе). Що я чую... Василя на шибеницю... (до Гаськи). То брехня, Гаську, Василь нїчого не винен, його не повісять (падає на лаву).

Настя. Якби не винен, то не засудилиби. Злодій, розбійник, кат лютий, а його ніж що мав робити коло тата? Пани не дурні, знають, що роблять.

Гаська. Алеж вона, кумо, помарніла, Господи, змилуй ся. Не гризи ся Марійко, розбійника повісять, тобі легше буде. Десь

саме тогди зробимо тобі весіле. По що нудити сьвітом за опришком?

— **Марійка.** Я його не забуду, Гаську, хотьби ви менї що говорили, я пропаду разом з ним.

Гаська. Ей, так зле не буде; коби ви повінчали ся з нашим Грицьком, за все забудеш, і любити меш його. Він тепер такий гарний, як панич з міста, а, я, любонько. От зараз надійде мій старий, та умовимо ся.

— **Марійка.** Пропала моя любов (тяжко віддихає). Житє менї тепер не миле, не маю для кого жити. Утоплю ся, ей-Богу, утоплю ся.

Настя. Забудь, дитино, лихо, кинь журбою об землю, знай, що ти маєш доглянути мене на старі лїта, в могилу зложити і за мою грішну душу справити сорокоусти (плаче).

— **Марійка.** Не плачте, мамо, для вас все зроблю, бо я ваша дитина, коби вам було добре, а я буду по сьвіту тягатись мов тїнь, ні жива ні мертва.

Настя. Нич — тільки йди за Грицуня, забудеш за все, і будем всї щасливі.

Гаська (зазирає в вікно). Вже йде мій старий, та зараз поговоримо про сватанє.

ЯВА 2.

Входить Гарасим, Настя, Гаська, Марійка.

Гарасим (входячи). Ну, рахувати, свахо, я вже порадив ся з Грицьком і у сьвященника проворудував. Вінчанє наших дїтий відбуди ся за три неділи. Завтра підемо до духовного на протокол.

Настя. Підемо, (похитує головою) якби то мій небощик був жив, то і весіля булоби веселе, а так, Господи милий, люди гуляти муть, а ми з Марійкою плакати.

Гарасим. А хтож, рахувати, винен небіщикови, що приймив опришка до хати! Якби він був добрий, яб не прогнав його.

Марійка. Він таки не винен тому, хочби ви казали, куди хотїли. Я таки знаю, що він не вбив небіщика тата. Він тогди був з кіньми на поли (зітхає тяжко).

Гарасим. Йому було ще лише тринайцять лїт, а вже поривав ся на мене з сокирою; але я вибив добре, тай на тім скінчило ся.

Настя. Осиротив він нас, воріг, осиротив. Бог би йому заплатив з високого неба.

Гарасим. Шінурок заплатить, свахо, суд, рахувати, справедливий.

Марійка. Бог милосердний не допустить до того, щоб він за дармо гинув. Моє серце чує, що його не повісять, а якби він вернув ся перед нашим весїлєм, то я таки за Грицька не піду, хочби що було.

Гарасим. Говори ти своє; мертві з гробу не встають, а люди з під шибениці не втїкають. Василь пропав, так йому належить ся рахувати, а ви, свахо, лагодьте ся на весїля, порадьте ся всї три, кого в старости, кого в дружби брати, а я, рахувати, з Грицьком постараюсь о решту (виходить).

Заслона спадає. — Конець четвертої дії.

ДІЯ V-

Сцена, дорога за селом, по боках верби, Панько Притула.

ЯВА 1.

Входить панько з палицею, потикає ся, паде на землю, стогне.

Панько. Нї, не піду дальше, кольки взмагають ся, ой, ой, млоїть у грудях, коби хоч надійшла жива душа, аби не взяти на той сьвіт з собою Гарасимових гріхів. Ой, ой, таки умру (пробує встати). Не встану, не піду. Боже, на що я таїв, а тепер невинний чоловік пропаде, окаянний я, окаянний... (дивить ся в сторону). Хтось іде — Слава Богу (підіймає ся сидячки, дихає тяжко). Розкажу, все розкажу, а тоді Бог най діс зімною, що його ласка.

ЯВА 2.

Гершко і Панько.

Гершко з гилякою в руках входить на сцену, глянувши на Панька, приходить близше і каже:

Гершко. А що там робиш, піяк? Що в тебе неділї? сидить в холоді як пан.

Панько. Ой паную, паную, Гершку, ходи но близше.

Гершко. То ви, Паньку? Що з вами- Ви слабий? та виж не пєте богато горіфку, я знаю.

Панько. Умираю, коби краплю води хто подав.

Гершко. В мині води нема, я маю горіфку (приступає до

Панька, подає фляшку. Панько кушає, а покріпившись говорить):

Панько. Слухай, жиде, біжи в село, скажи людям, най біжуть до мене, (стогне) я скоро вмру, а маю де що важного сказати (стогне).

Гершко. Ну, кажіть менї, а відтак я їх закличу.

Панько. Тобі самому не скажу, може хто другий надійде.

Гершко. Най буде так. Онде йдуть оба вартівники.

Панько. Слава Богу, що йдуть.

Гершко. Я буду йти гет.

Панько. Підожди і ти, не завадить.

ЯВА 3.

Панько, Гершко, Семко, Іван.

Семко. Славайсу Христу... а вам що Пачьку?

Панько (стогне). Слава на віки, Спасибіг, що надійшли.

Семко (до жида). Він умирає.

Гершко. Ну, ну, він менї казав, що буде вмирати, він хоче вам щось сказати.

Іван. Що скажете, Паньку?

Панько (Стогне). Слухайте, люде, тай ти, Гершку, я вмираю, а маю на душі тяжкі гріхи, ви послухайте і зробіть то, о що [illegible] прошу, а ви Іване запишіть мої слова.

[illegible]ршко. Ну, кажіть, бо я не маю часу.

[illegible]анько (говорить, Іван пише). Гарасим Дерун, теперішний війт, при моїх очах, удусив свою першу жінку Олену. Менї грозив і платив, аби я не видав його злочину. Жінку поховали. Його син, Грицько Дерун, зарізав Якима Багрія, стояв над трупом з ножем у руках, коли несподївано застав я його при злочинї, вийшовши з за плота під отими вербами. Там погиб Яким із

рук Грицька. Грицько там зараз дав менї десятку, аби я мовчав, і казав менї, що ніж украв у Василя з під Якимової комори. Грицько все по троха платив менї, аби я про се мовчав.

Семко. Ото покаяніє! Чуєте, а Василя завтра вішати мають за Якима... Бійте ся Бога!

Панько (стогне). То ще не все, люди добрі. Грицько казав менї, що Гарасим дав Гершкови 200 ринських і фіру збіжа, аби Гершко згладив Василя Смирного.

Жид (поглипує, трясе ся). Ну, і що?

Іван. Я видів, як Грицько завозив до коршми повен віз мішків.

Семко. Так, туди стежка в горох! Гарасим конче наважив ся посїсти Якимів масток.

Гершко. Так, біме так. Правду сказали, панї Семку, він хотїв Василь убити, аби він не був зєть Якима... а я його не слюхав, біме нї...

Панько (стогне). Чи ви все списали, Іване, що я говорив?

Іван. Так, Паньку, все.

Панько. Підпишіть мене, Семене, а я зроблю хрест святий.

Семен (підписує, дає Паньковi, Панько робить значок і каже):

Панько. Хвиля мого житя рве ся. Незабавки стану перед Найвисшим судисю, а тепер присягаю перед Богом і перед вами, що я говорив вам саму чисту правду (цїлує хрест на зложені пальцї). Біжіть же всї три до міста, ратуйте Василя. Мене лишіть тут, най спокутую свої гріхи, нїм Бог покличе мене до себе. Прощайте.

Семко і Іван. Ней Бог простить.

Гершко. Чуєте, Панько, аби ви не вмерли, бо я би мав кльопіт. (Панько лежить і стогне, другі відходять).

Заслона спадає.

ВІДСЛОНА ДРУГА.

Дія та сама.

На сцені шибениця, Васі скований стоїть, гайдуки стоять коло него, священник розмовляє з Василем, кат стоїть на заді, лїкар і жандарм. Судия на переді з паперами в руках читає.

Судия. Силою декрету Високого Трибуналу, ти Василь Смирний, за замордованє Якима Багрія, яко убійник першої степени, мусиш днесь в сій годині приняти кару смерти через повішенє. Чи маєш що єще сказати? За десять хвиль кінчить ся твоє житє.

Василь (розпучливим голосом, умлїваючи) Я не винен, я не вбив Якима (паде, гайдуки підтримують його).

Лїкар (ловить його за руку).

(Василь прийшов до себе).

Судия. Чи маєш що сказати?

Василь (звертаючи очи до неба). Бог сьвідок, що я не винен.

Судия. Готово, починати еґзекуцию.

Кат (прискакує з заду до Василя, завязує хусточкою очи, Василь дрожить і ридає).

Василь. Боже, поклич на суд Твій праведний того, хто убив Якима (за дверми чути міцний стукіт).

Василь (клякає і говорить). Господи, прийми мою душу, Ти все знаєш, Твій суд є праведний.

Жандарм (отвирає двері, в дверех показує ся жидівська голова, Ґершко подає жандармови папір і кричить).

Ґершко. Не вішайте йому, проше вас!...

Жандарм (замикає двері, дає судиї папір, судия переглянувши, говорить до жандарма):

Судия. Пусти жида сюди.

Василь (здрігнув ся, встає на ноги).

Кат (ладить шнурок і дивить ся на годинник).

ЯВА 2.

Жандарм пускає жида, за ним пхають ся Іван і Семко.

Жандарм. Вам не вільно.

Іван і Семко (голосно). Ми сьвідки.

Судия. Пустити їх.

Кат (закладає шнурок на шию Василеви).

Василь (здрогнув ся і застогнав).

Гершко (голосно). Ай вай, проше вас не вішайте йому.

Судия (до ката). Здойміть петлю.

Кат (здіймає).

Судия (до Гершка). Хто се писав?

Іван (весело). Я прошу, ясного суду.

Судия. Хто се диктував?

Іван. Панько Притула.

Судия. Де він?

Іван. Умирає.

Семко. Він присягнув на се письмо перед Богом і перед нами, і підписав ся сьвятим хрестом.

Гершко. Проше вас, пані сендзї, я сам присягну, зараз перед рабіном, що війт Гарасим Дерун, заплатив менї 200 ринських і 10 кірців збіжа, аби я сей Василь, що тут той пан хотів йому вішати, зі сьвіта зглядив, але я не послухав, біме нї.

Судия (до жандарма). Принесіть, що треба до присяги. (до ката). Розвяжіть арештованому очи.

(Кат розвязує, жандарм вибігає).

Василь (дивить ся сердечно на сьвідків, потім звертає очи до неба говорить) Боже, дякую тобі, що ислухав мою просьбу (заплакуєсь).

Судия (до Василя) Успокойтесь.

Жандарм (Вбігає, кладе на стіл дві сьвічки, хрест і тойру).

Судия (сідає при столї і пише, потім кличе Семка і Івана. Ті присягають по тихо).

Судия Підпишіть ся. (Оба підписують. Відтак кличе Гершка, Гершко з шапкою на голові присягає на тойру.).

Гершко (звертає ся до Василя і кричить). Слухай Василь, війтів Грицько украв твій ніж з під комори і зарізав Якима.

Судия. Так зізнають сї сьвідки. Чи ти чув або знав що про те, Василю?

Василь. Нич не чув, нич не знав, перший раз чую.

Кат (кидає шнур на землю).

Василь. Се упало на мене мов грім, Бог сьвідком. Я любив покійного Якима як рідного батька, а він мене як сина. Я мав бути його зятем, а Деруни були зависні, хотїли доконче висватати Якимову дочку за Грицька, аби посїсти Якимів маєток.

Судия. Доволї. В силу зізнань Івана Топора, Семка Наличника і Гершка Гозенштайна, під присягою і на підставі документу підписаного Паньком Притулою, звільняю тебе Василя Смирного від всякої судової кари, за смерть Якима Багрія.

Василь (тупає з радости ногами, гайдуки розковують його).

Судия (до жандарма). Чимскорше представте менї тут Гарасима Деруна і його сина Гриця.

(Жандарм виходить, а Василь кидає ся на шию Іванови, цїлує його).

Гершко (підскакує і кричить). А видиш, не повісили тобі, Василю.

Семко. Біжи, Василю, чим борше до Якимихи, бо завтра Грицько повінчає ся з Марією. (Всї виходять).

Заслона спадає.

ВІДСЛОНА ТРЕТА.

Дія та сама.

В хаті Якимихи при столі сидять свахи і плетуть вінці, у кутї скрипник. Коло кухні порає ся мати і кухарка, на боці сидить заплакана Марійка, друки коло неї жебонять.

Перша сваха. Грайте, музики, я засьпіваю гуцульської. (сьпіває, музика грає, свахи плещуть в долоні).

Така наша Марусенька,
Така веселенька,
Та як у тій Чорногорі
Вода студененька.

Друга сваха. Не такої сьпівайте, кумко (сьпіває).

Через річку гребелька,
Нема мого Василька,
Гучу, кличу, не чує
Нехай здоров ночує.

Ой васильки мої,
І Василь при менї,
Ой ей Богу, присяй Богу,
Сподобав ся менї.

Ой Василю, Василю,
Сорочичку ушию,
Без ковнїра, рукавця,
Для Василька молодця.

Ой Васильки мої
І Василь при минї,

Ой єй Богу, присяй Богу,
Сподобав ся менї.

Марійка (хлипає).

Настя. Чого шльохаєш, нагадала шибеника, він учера ногами землю поблагословив.

Всі: регочуть ся, (Марійка плаче).

Друга сваха. Менї, чуєте, таки здає ся, що Василь за дармо загинув. Він милосердний був парубок.

Настя. Сьпівайте, свашки, якоїсь інакшої.

Трета сваха (зачинає, другі сьпівають):

Бідна пташина невеликая,
Що по гиленцї скаче,
Дурна дівчина та не розумная,
Що за гультаєм плаче.

А засьпівайте-но ви що, дружки.

Дружки (сьпівають).

Зеленая рута, жовтий цьвіт,
Не піду за тебе, піду в сьвіт,
Та й ропущу косу по плечу,
Нераз гірко, тяжко заплачу.

Ой деж ти, мій милий, ночуєш,
Що ти мого плачу не чуєш?
Бодай тебе, милий, Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав.

Зеленая рута, чорний пень,
Бодай ти ся нудив ніч та день,
Бодай тебе милий, Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав.

Марійка (плаче).

Настя. Такої дружечки, такої.

Перша сваха. Буде нам сумної, Марійка полюбить Грицька, або йому що за брак? Засьпівайте сеї:

Кажуть люди, що я лиха,
А я є Грициха,
Я в поли ся наробила,
Йду до дому тиха.

Ой, Грицихо, буде лихо,
Буде тя Грець бити,
Тай не буде кому бідну
Тебе боронити.

Марійка сьпіває з дружками:

Чи я в батька и едитина була,
Чи я в батька не дитина була,
Хотять мене повінчати
І сьвіт менї завязати,
Така доля моя, гірка доля моя.

Чи нема вже річеньки утопить ся менї,
Чи нема вже кращого полюбить ся менї?
Були річки, повсихали,
Були красші, повмирали,
Така доля моя, гірка доля моя.

Трета сваха (заглядаючи через вікно). От приїхали свати, засьпіваймо ще оттакої: (Всї сьпівають, Марійка плаче).

Ой забреніли ковані вози на дворі,
Ой заплакала Марусї мати в коморі,

Ой не плач, не плач моя матїнко за мною,
Не заберу я всього добра з собою.

Покину тобі свої слїдоньки на дворі,
Покину тобі свої слїзоньки на столї,
Покину тобі пахуче зїлє в городї.

ЯВА 2.

Входить Гарасим зі сватами, Гаська і Грицько по весїльному убраний, музика вєте і грає на віват.

Свахи і дружки. Віват! Віват! Віват!

Гарасим. Добрий день, рахувати, дай, Боже, рахувати, многая лїт свасї Насти, молодятам, свахам і дружкам і всїм, рахувати віват (кашляє).

Всї кричать: Віват! Віват! (Марійка плаче).

Гарасим (до Настї). Пора до шлюбу, кумо свахо, рахувати, в мене не таке весїлє як тут, рахувати, альбовєм вийти поз'їздили ся з цїлого повяту, писарі, цїла ґміна, рахувати стоїть на оборі, подайте хлїб та сіль, благословім дїти, та най, рахувати, ідуть до церкви.

Гарасим, Настя і Гаська сїдають на ослін, староста подає хлїб і сіль всім на колїна. Грицько їде по М[illegible], тягне за руку і каже:

Грицько. Вставай, ходи, нема часу.

Гарасим. Клякай, рахувати.

За дверми гуркіт, на сцену вбігає жандарм, за ним вартівники, Василь і Гершко.

Жандарм. Гальт!... Іменем права і бефелю з Прокураториї, арештую Гарасима Деруна за убійство першої жінки і Грицька Деруна за замордованє Якима Багрія.

Свахи і дружки. Господи милий, а се що?

Гарасим опускає хліб і сіль на землю, [illegible], Грицько глипає на всї боки.

Гарасим. Альбовєм, рахувати ту [illegible], весїлє пане вахмайстер, мій Грицько, рахувати....

Жандарм (стукнув ґвером). П[illegible] руки!

Кує обох до купи, Гарасим вириває ся. Іван і [illegible] придержують.

Жандарм (кричить). Послуху!

Марійка стоїть і радо дивить ся поміж люди на Василя а Василь на неї, всї стоять тихо.

Жандарм (до скованих). Вперед!

Арештовані виходять, жандарм за ними.
Марійка і Василь приходять до себе і кидають ся в обійми, плачуть з радости.

Настя. А се що?

Іван (до Настї). Василь вольний, Багріїхо, то Грицько зарізав небощика Якима.

Іван. Благословіть сї молодята, Насте.

Всї. Най Бог помагає. (Марійка і Василь клякають перед Настею).

Настя. (протягає над ними руки). Най вас Бог благословить, мої дїтоньки.

Гершко (підскакує, затирає руки і кричить). Файний жінку будеш мати, Василю.

Заслона спадає.

КОНЕЦЬ ШТУКИ.

ДРАМАТИЧНІ КНИЖКИ

котрі можна набути в

Українській Книгарні

850 Main St. Winnipeg, Man.

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

Аматорський театр, підручник для [illegible] освітних орґанізацій та аматорських кружків 25ц

Американець, веселий образ з житя [illegible] ами 3-ох діях. — Написав Мст. [illegible] 15ц

Базар, пєса на 4-ри розділи. [illegible] Винничен[illegible]а 25ц

Батраки, драма [illegible] діях, [illegible] робітничого житя переробив з російського Ф. А. Кос[illegible]енко 35ц

Безталанна, драма в [illegible]х [illegible] Івана Тобилевича 25ц

Блудний Син, образ з жит[illegible]х виселенців в Америці в 4-ох актах з співами, Є. А. Луцика 25ц

Бондарівна, [illegible] в 4-о[illegible]х Івана Тобилевича 20ц

Бувальщина, [illegible]о на чужи[illegible]ровай очей не поривай, комедія в од[illegible] [illegible]соловськ[illegible] ..... [illegible]

Бурлака, драма в 5-[illegible] діях, Ів. Т[illegible]илевича ..... [illegible]

В долині сліз, драма [illegible]робітничо[illegible] житя Єл. Карпенка ..... [illegible]

Великий молох, пєса на [illegible] розділи В. Винниченка 50ц

Ве[illegible]ковинц[illegible], драма в 3-ох актах, О. Корженьовського 30ц

Вертеп, сценічна картина для колядників, Є. Луцика 5ц

Весе[illegible] Полта[illegible], комедія з житя полтавських Українців в 3-ох діях зі співами [illegible] танцями, К. П. Мирославського 30ц

Виворожила, комедія в 1-ім акті Є. Луцика 10ц

Вих[illegible]анець, нар[illegible] комедія в 3-ох діях зі співами і танцями Л. Янчука 25ц

Вих[illegible]ст (в ча[illegible]ха[illegible]) драма в 5-ох діях зі співами і танцями Козич-Уманської 35ц

Власна хата, прольо[illegible], Ярослава Марченка 10ц

В неволі темноти комедія з житя наших виселенців в Америці, в 3-ох діях, Є. Луцика 25ц

Военна любов, жарт на одну дію, О. Бабія **10ц**
В кігтях розпусти або над безоднею пропасти, в 5-ох діях **35ц**
В Галицькій неволі, драма в 5 діях зі співами і танцями **30ц**
Гей на Івана, гей на Купала, оперетка в 1-ій дії, П. Федисева **15ц**
Гилай або павук драма в 4-ох діях, М. Л. Кропивницького **45ц**
Гостина св. Николая, драматична гра в 4-ох виходах, Є. Калитовського .. **10ц**
Дай серцю волю, заведе в неволю, драма в 5-ох діях, М. Кропивницького **40ц**
Два домики і одна фіртка, комедія в 1-ій дії, Льва Лотоцького **15ц**
Дві жертви за вірну любов, драма в двох діях, з чотирома відслонами, Павла Дудака **40ц**
Двоє, драматичний малюнок на одну дію, Гавриїла Кобзара **10ц**
Дівочі мрії, траґі-комедія в 6-ох відмінах, Семена Ковбля **20ц**
Добрі діти, образ з життя американських школярів в 3-ох діях П. Клима **15ц**
Душогуби, драма в 5-ох діях, І. Тогобочного **35ц**
Душогубка, драма в 4-ох діях, Т. Трушевського **30ц**
Дядько Тарас, дїточний сценічний образець з життя Шевченка на 1. дію .. **15ц**
Дячиха, комедія в 4-ох діях, Т. С. Суліми **35ц**
Єврейський розвод, драма в 5-ох діях, Л. Суходольського **35ц**
Живий мертвець, жарт на одну дію, Гавриїла Кобзара **25ц**
Жидівка Вихрестка, драма в 5-ох діях, П. І. Тогобочного **50ц**
Живий труп, драма в 6. діях Л. Толстоя **40ц**
Доки сонце зійде, роса очи виїсть, драма в 4-ох діях **30ц**
За друзя своя, драма в 5-ох діях, В. П. Товстоноса **40ц**
За Немань іду, оперета в 4-ох діях, В. Александрова **20ц**
Запорожець за Дунаєм, чудова оперетка в 3-ох діях, з хорами і танцями **25ц**
Запорожський клад, комедія-оперета в 3-ох діях, Ванченка Писанецького **20ц**
Земля, драма Єлисея Карпенка **30ц**
Едельвайс, для сцени написав Єлисей Карпенко **15ц**
Зоря нового життя, комедія в 4-ох діях, А. Ф. Кащенка **30ц**
Іцко Сват, комедія в 1-ій дії, Із. Трембіцького **10ц**
Капраль Тимко або що нас губить? Народна мельодрама в 5-ох актах, І. Мидловського **20ц**
Кара за гріх, сумний образ з життя народа в 3-ох діях, написав Свій **35ц**
Катерина (мужичка) драма в 4-ох діях, Ванченка-Писанецького **30ц**
Козацьке сватанє на 3 дії **25ц**
Коханя в мішках (Різдвяна ніч) водевіль в 1 дії зі співами (після Гоголя) С. Комишевацького **30ц**
Княгиня Любов. в 3-ох діях **30ц**

Між бурливими филями, в 4-ох діях 35ц
Мазепа, історична драма в 5-ох діях С. Комишевацького 35ц
Майська ніч, комедія в 3-ох діях Т. Устенка-Гармаша (після М. Гоголя) 30ц
Маніґрула, комедія в 1-ій дії зі співами і танцями, Я Майданика 15ц
Маруся Богуславка, побутово-історична драма в 5-ох одмінах, М. Старицького. — Ціна 50ц
Мати наймичка, драма в 4-ох діях І. А. Тогобочного 25ц
Між двох сил, драма на 4 дії, В. Винниченка 50ц
Монольоги ч. 1. ..... 20ц
Монольоги ч. 2. ..... 20ц
Монольоги ч. 3. 20ц
Мужики аристократи, народний образ в 2-ох діях 15ц
Марусина Ялинка, Різдвяна пєєка для дітий 15ц
Мандрівник, в 1 дії 25ц
Ми і Вони, в 2-ох діях 35ц
На відпуст до Києва, комедія в 3-ох діях, П. Стеценка 30ц
На сіножаті, жарт на одну дію, Л. Яновської 25ц
На старости літ, образ з життя народа в 1-ій дії, І. Я. Луцика 10ц
Настоящі, комедія в 1-ій дії, О. Бобикевича 20ц
На тихі води на ясні зорі, сценічний образ з життя народу в 4-ох діях, написав Володимир Держирука 25ц
Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Усценізував Карпенко Карий (Тобилевич) після поеми Тараса Шевченка 20ц
Недолюдки, бувальщина в 3-ох діях, Ванченка-Писанецького 30ц
Не клени, образ з життя народа в 1-ім акті, Романа Сурмача 10ц
Нещасне кохане, драма в 5-ох діях, Манька 40ц
Не повело ся, фарса на одну дію зі співами і танцями, Д. Крежаловського 10ц
Ніч під Івана Купала, драма в 5-ох діях зі співами і музикою. М. Старицького. — Ціна 50ц
Ой, не ходи Грицю, та на вечерниці, народна драма зі співами в 5-ох діях, М. П. Старицького 30ц
Орися (В каламутній воді), малюнки з міщанського життя в 4-ох діях, А. Ф. Володського 25ц
Ох! не люби двох! оперета в 3-ох діях, А. І. Нагорянського 25ц
Перед Бурею, в 4-ох діях 35ц
Підгіряни, в 3 діях 50ц
Панна штукарка, жарт на 3 дії, А. Ф. Володського 30ц
Пан писар, штука в 3-ох актах, написав Г. Г. Г. 20ц
Пан Штукаревич або оказія якої не бувало, сільські сцени на 2 дії зі співами С. Е. Зіневича 35ц
Пекло в хаті, образ з життя народа в 1-ім акті, Романа Сурмача 15ц
Перший голова Ревкому фарса на одну дію, знедавно минулого, Ле-ле .. 10ц
Перший горальник, фантастична картина в 3-ох діях, написав Л. Лопатинський (на основі казки Льва Толстого) 40ц
Пімста Жидівки або чортове кубло, драма в 5-ох діях, зі співами і танцями, А. І. Козич-Уманської 40ц
Пімста за кривду, драма в 5-ох діях зі співами і танцями, В. Г. Казанівського. — Ціна 30ц

Після равту, фарса на одну дію, Ле-Ле 10ц
Повернув ся із Сибіру, драма в 5-ох діях, Л. Яновської 35ц
По ревізії, етюд в 1. дії, Марка Л. Кропивницького 20ц
Пошились в дурні, комедія оперетка в 3-ох діях, М. Л. Кропивницького .. 35ц
Правда все горою, образ з життя нарда зі співами в 3-ох актах Р. Сурмача 25ц
Прометей, драматичний уривок Й. В. Ґетого (переклав М. Слабінський) 15ц
Простак або хитрощі жінки перехитрені москалем, комедія в 1-ій дії, Василя Ґоголя. — Ціна 20ц
Самопалка, картина з революційного життя на Україні в 2-ох діях В. Шопінського. — Ціна 35ц
Сатана в бочці, комедія зі співами в 1-ім акті 10ц
Сватанє на вечерницях, в 1 дії 10ц
Сватанє на Гончарівці, оперета на 3 дії, Грицька Квітки-Основяненка .. 35ц
Свекруха Євдоха, образок сценічний в 3-ох діях 20ц
Свекруха, комедія в 3-ох діях Л. Лопатинського 25ц
Свідки, сценічний жарт на одну дію, Миколи Курцеби 15ц
Соколики, комедія в 4-ох діях, Григорія Цеглинського 35ц
Страйк, сценічний образ з життя хліборобів в Галичині в 3-ох діях, написав Н. Струтинський 20ц
Страйкер, образ з робітничого життя на одну дію Л. Райнґольд 15ц
Тарас Бульба під Дубном, драма в 4-ох діях, К. Ванченка-Писанецького 35ц
Тато на заручинах, міщанська пригода в 1-ій дії, Григорія Григорієвича 10ц
Терновий вінок або жертви царизма, драма на 4 дії, В. Сиротенка 50ц
Так вам треба, в 1 дії 25ц
Трійка гільтаїв, комедія в 5-ох діях зі співами і танцями, М. Нестроя 35ц
Украдене щастє, драма з сільського життя в 5-ох діях, Ів. Франка 25ц
Халепа, жарт з артистичного життя на одну дію 20ц
Хата за селом або Циганка Аза, драма в 5-ох діях зі співами і танцями, І. К. Ґалясевича 50ц
Хмара, в 5-ох діях зі співами і танцями, А. Л. Суходольського 40ц
Хоч раз його правда, штука на одну дію, Гр. Марусина 10ц
Хто винен, драма в 3-ох діях, Остапа Леся 15ц
Фавст, трагедія Й. В. Ґетого 75ц
Червона свитка комедія в 4-ох діях, В. Держируки 20ц
Цар Микола Третий у Нью Йорку, комедія в 3-ох діях 40ц
Циганка красавиця, комедія в 3-ох актах, Гр. Г. Солодковича 25ц
Щасливий край, жарт на одну дію Грицька Коваленка 15ц
Як вони женихали ся, жарт на одну дію, А. Володського 25ц
Як невбаса та чарка, то минеть ся й сварка, комедія в 1-ій дії, М. П. Старицького. — Ціна 20ц

Ukrainska Knyharnia
850 Main St. Winnipeg, Man.

N.L.C. B.N.C.
3 3286 02636999 7

Пишіть еще днесь по цїнник Висилкового Дому Музичних Інструментів

Українська Книгарня висилає кождому на жаданє даром. — Маємо заступництво першорядних **чеських та заграничних фабрик.**

СКРИПКИ.

Богато людий знає, чим в музиці суть скрипки. В нас отримаєте скрипки лише з найлїпшого матеріялу, найкраще зладжені, через найбіглїйших в тім ремеслї "майстрів" артистів. Базарові без вартісні скрипки і інструменти взагалї не держимо на складї.

Правдиві Італійські і Сицілійські гітари, Мандолїни Бандури, і крайові Балалайки.

КЛЯРНЕТИ

Наші імпортовані клярнети суть найновійші і найлутших моделїв вироблені найпрактичнїйшими майстрами.

Не треба тяжко дути і за чистий голос не фалшивий ґварантуємо.

Правдиві Ориґінальні Віденські Гармонїї

Виріб світової фірми
Ф. ГОХГОЛЬЦЕР, ВІДЕНЬ.

Найсолїднїйший ручний виріб!

Чистий мінний голос, повна ґарантія. Всї гармонїї можна тримати на рамени на паску.

Переконайте ся, пишіть за нашим Великим Ілюстрованим Цїнником або приходіть до нас на адресу:

Ukrainska Knyharnia
850 Main St. Winnipeg, Man.